

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ความคิดเห็นของครูต่อกระบวนการนิเทศภายในของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา จังหวัดหนองคาย ตามความคาดหวังและการปฏิบัติจริง
ชื่อและนามสกุลผู้วิจัย	นายชัยณรงค์ ธรรมคุปัทม์
แขนงวิชา	หลักสูตรและการสอน
สาขาวิชา	ศึกษาศาสตร์
คณะอาจารย์ที่ปรึกษา	๑. รองศาสตราจารย์จันทรี คุปตะวาทีน ๒. ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวลเสน่ห์ จงส์เชิดธรรม ๓. ดร.สมบัติ ศรีทองอินทร์
ปีการศึกษา	๒๕๓๘

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูตามความคาดหวังของครูและ
การปฏิบัติจริงของผู้บริหารโรงเรียน ต่อกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่
ใช้เป็นครูผู้สอนจำนวน 375 คน ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัด
หนองคาย เครื่องมือวิจัยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและเป็นผู้รวบรวมข้อมูลเอง วิเคราะห์ข้อมูล
โดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบความแตกต่างความคิดเห็น
ของครูตามความคาดหวังของครูและการปฏิบัติจริงของผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับการนิเทศภายในของผู้
บริหารโรงเรียนประถมศึกษา โดยใช้ค่าสถิติ (t-test) ซึ่งปรากฏผลการวิจัยดังนี้

- 1.ความคิดเห็นของครูตามความคาดหวังของครูและการปฏิบัติจริงของผู้บริหารโรงเรียน
เกี่ยวกับการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา อยู่ในระดับมาก
- 2.ความคิดเห็นของครูตามความคาดหวังของครูและการปฏิบัติจริงของผู้บริหารโรงเรียน มี
ความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
- 3.ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศภายในของผู้บริหารโรง
เรียนได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนไม่ให้ความสำคัญต่อการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ
ของโรงเรียน การวางแผนงานโครงการนิเทศภายในโรงเรียนไม่สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน ปัญหาและ
ความต้องการของโรงเรียน การนิเทศภายในเป็นไปในลักษณะการวัดผลการสอนและการตรวจสอบ
หลักฐานการปฏิบัติงานของครู ทำให้ครูขาดความเชื่อมั่นในการจัดการเรียนการสอน โรงเรียนไม่
ประเมินผลการปฏิบัติงานนิเทศภายในโรงเรียนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

คำสำคัญ ความคาดหวัง การปฏิบัติจริง กระบวนการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียน

Title : Opinions Towards Primary School Principals Concerning School- Based Supervision Process as Perceived by Teachers in Terms of Expectation and Actual Practice:A Case Study of NongKhai Provincial Primary Education Office

By : Mr. Chainarong Thamkrupat

Degree : Master of Education

Major field : Curriculum and Instruction

School of : Educational Studies,Sukhothai Thummatirat Open University

Thesis Advisors : 1. Associate Professor Chantri Kuptavatin
2. Assitant Professor Nuansanae Wongchiredtum
3. Dr.Sombat Srithongintra

Academic Year : 1995

ABSTRACT

The purpose of this study was to investigate the differences between the expectation of the teachers and actual practice of school administrations in school-based supervision process.

The samples of the study consisted of 375 teachers teaching in primary schools under the Jurisdiction of NongKhai Provincial Primary Education Office. Data were collected by mailed questionnaire constructed by the researcher. Percentage, arithmetic mean, standard deviation, and t-test were used for data analysis.

Research findings were as follows

1. The teachers' expection and the actual practice of school administrators was rated at high level
2. The significant differences between the teachers'expection and the actual practice of school administrators were 0.05

3. Problems incurred by School teachers were (a) school administrators did not pay their attention to school-based supervision activities; (b) school administrators did not give due consideration to school situation, problems and need ; (c) school-based supervisory program did not relate to school situations, problems and need ; (d) school-based supervision were regarded by school teachers as instructional evaluation and pleassismew teachers' performance affected teachers' confidence in conducting instructional activities ; and (e) schools did not evaluate school-based supervision seriously and continuously.

Key Words are Expectation, Actual practice and school administrators' based supervision process.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความร่วมมือและความกรุณาของบุคคลหลายฝ่าย ซึ่งผู้วิจัยขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ จันตรี คุปตะวาทีน ประธานกรรมการที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นवलเสน่ห์ วงศ์เชิดธรรม ดร.สมบัติ ศรีทองอินทร์ กรรมการที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้คำแนะนำและช่วยเหลือเป็นอย่างดีตลอดมา ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง 7 ท่าน ที่ได้กรุณาตรวจสอบและให้คำวิจารณ์เกี่ยวกับเครื่องมือในการวิจัย รวมทั้งผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่าน ที่ได้กรุณาตอบแบบสอบถาม ทำให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการวิจัย

ขอขอบคุณ คุณพ่อกุล คุณแม่อุดม ธรรมครูปัทม์ ตลอดจน คุณจีรพรรณ ธรรมครูปัทม์ นายจีรศักดิ์ ธรรมครูปัทม์ และญาติพี่น้องทุกคน ที่คอยเป็นกำลังใจและช่วยเหลือให้ วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จสมบูรณ์ด้วยดี

ชัชณรงค์ ธรรมครูปัทม์

2538

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ง
สารบัญ	จ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพ	ซ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
ประเด็นปัญหาการวิจัย	6
สมมุติฐานการวิจัย	6
ข้อตกลงเบื้องต้น	6
ขอบเขตการวิจัย	6
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	8
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	9
ความหมายของการนิเทศภายในโรงเรียน	9
ความจำเป็นของการนิเทศภายในโรงเรียน	11
ความมุ่งหมายของการนิเทศภายในโรงเรียน	13
หลักการนิเทศภายในโรงเรียน	16
ขอบข่ายการนิเทศภายในโรงเรียน	22
ผู้บริหารโรงเรียนกับการนิเทศภายในโรงเรียน	27
กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน	30

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	47
งานวิจัยภายในประเทศ	47
งานวิจัยต่างประเทศ	50
บทที่ 3 การดำเนินการวิจัย	53
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	53
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	55
ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ	55
การรวบรวมข้อมูล	56
การวิเคราะห์ข้อมูล	56
บทที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล	58
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	59
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	78
สรุปการวิจัย	78
อภิปรายผล	82
ข้อเสนอแนะ	83
บรรณานุกรม	95
ภาคผนวก	102
ก. รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบแบบสอบถาม	103
ข. หนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย	105
ค. แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	107
ง. สถิติที่ใช้ในการวิจัย	119
ประวัติผู้วิจัย	121

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	54
2. จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามสถานภาพ	59
3. การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการตามความคิดเห็นของครูผู้สอน	63
4. การวางแผนตามความคิดเห็นของครูผู้สอน	65
5. การปฏิบัติการนิเทศตามความคิดเห็นของครูผู้สอน	68
6. การประเมินผลและการรายงานตามความคิดเห็นของครูผู้สอน	71
7. สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลและเปรียบเทียบความคาดหวังของครู กับการปฏิบัติจริงตามกระบวนการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียน ประถมศึกษาทั้ง 4 ขั้นตอนตามความคิดเห็นของครูผู้สอน	73

สารบัญภาพ

ภาพที่

1. กระบวนการนิเทศของอุทัย บุญประเสริฐและชโลมใจ ภิงคารวัฒน์ 32
2. กระบวนการนิเทศของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 34

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การประถมศึกษาเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างความมั่นคงและความก้าวหน้าของชาติ เพราะประชาชนส่วนใหญ่จบการศึกษาในระบบโรงเรียนในระดับการศึกษานี้ ดังที่กระทรวงศึกษาธิการ (2533: 1) กล่าวไว้ว่า การประถมศึกษาเป็นการศึกษาเพียงระดับเดียวที่ทุกคนมีโอกาสได้ศึกษาเท่าเทียมกัน ถ้าการประถมศึกษาที่มีคุณภาพก็หมายถึงประชากรส่วนใหญ่มีคุณภาพด้วย

การจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาเป็นภารกิจหลักของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ด้วยการควบคุม กำกับระบบการศึกษาให้บรรลุตามจุดหมายของแผนการศึกษาแห่งชาติและตามจุดหมายของหลักสูตร (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2528 ข: 8) ดังนั้นหน่วยงานการประถมศึกษาทุกระดับ ตั้งแต่จังหวัด อำเภอ กลุ่มโรงเรียนและโรงเรียนจะต้องใช้นโยบายและแนวทางในการดำเนินงานเป็นหลัก กำกับจัดการศึกษาในส่วนรับผิดชอบโดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนประถมศึกษาซึ่งกระจายอยู่ทุกส่วนของประเทศและเป็นหน่วยงานสำคัญที่สุด

โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติมีหน้าที่จะต้องดำเนินงานให้บรรลุภารกิจหลัก 2 ประการ คือ การดำเนินงานให้เด็กที่มีอายุย่างเข้าเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับได้เข้าเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และเรียนจนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภารกิจนี้เป็นเชิงปริมาณ ในขณะที่เดียวกันการพัฒนานักเรียนระดับประถมศึกษาให้มีคุณสมบัติที่กำหนดไว้ในหลักสูตรเป็นภารกิจเชิงคุณภาพ การดำเนินงานให้บรรลุภารกิจหลัก 2 ประการนั้น โรงเรียนมีงานที่ต้องปฏิบัติ 6 งาน คือ งานวิชาการ งานบุคลากร งานกิจการนักเรียน งานธุรการและการเงิน งานอาคารสถานที่ และงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ภารกิจดังกล่าวนี้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดตัวบ่งชี้ด้านปริมาณไว้ 2 ประการ คือ อัตราการเกณฑ์เด็กเข้าเรียนและอัตราการคงอยู่ พร้อมกันนี้ก็ได้อำหนดตัวบ่งชี้ด้านคุณภาพไว้ 4 ประการ คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ภาวะสุขภาพ อัตราการซ้ำชั้นและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2534: 2)

สรุปผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 6 ของสำนักงาน

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534: 3) ตลอดจน พบว่าการดำเนินงานส่วนใหญ่ยังไม่บรรลุผล ตามที่กำหนดไว้ คือ

1. ผลการดำเนินงานด้านปริมาณ

1.1 การเกณฑ์เด็กเข้าเรียน กำหนดเป้าหมายไว้ร้อยละ 100 ผลการดำเนินงานได้ ร้อยละ 97.50

1.2 อัตราการคงอยู่ กำหนดเป้าหมายไว้ร้อยละ 99.00 ผลการดำเนินงานได้ ร้อยละ 98.98

2. ผลการดำเนินงานด้านคุณภาพ

2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มประสบการณ์ที่ดำเนินงานได้คะแนนเฉลี่ยเกินเป้าหมายที่กำหนดได้แก่ กลุ่มทักษะภาษาไทย กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย แต่ยังมีกลุ่มประสบการณ์ได้คะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนด ได้แก่ กลุ่มทักษะคณิตศาสตร์ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

2.2 อัตราการตกซ้ำชั้น กำหนดเป้าหมายไว้ไม่เกินร้อยละ 2 แต่ผลการดำเนินงานด้านนักเรียนยังตกซ้ำชั้นร้อยละ 3.25

2.3 สุขภาพอนามัยนักเรียน ยังไม่สมบูรณ์แข็งแรงตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด การที่คุณภาพนักเรียนไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดนั้น เกิดจากปัจจัยหลายประการ กองวิจัยการศึกษาสำนักคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2533: 58) ได้ศึกษา พบว่าตัวแปรที่ส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพทางการศึกษาได้แก่

1. สมรรถภาพในการแก้ปัญหาของครูเกี่ยวกับการเรียนการสอนส่งผลโดยตรงในทางบวกต่อดัชนีคุณภาพผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2. ความถี่ของกิจกรรมที่ครูติดตามผลการเรียนของนักเรียนส่งผลโดยตรงในทางบวกต่อคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและส่งผลโดยตรงในทางบวกต่อดัชนีคุณภาพผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3. จำนวนครั้งต่อปีที่ผู้บริหารดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนส่งผลโดยตรงในทางลบต่อการกระจายของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผลการวิจัยดังกล่าว จะเห็นว่าปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษา ได้แก่ครูผู้สอนทั้งในส่วนของการจัดการเรียนการสอน การติดตามผลการเรียนของนักเรียนและจากผลการวิจัยสังเคราะห์กระบวนการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ของกรมวิชาการ ในส่วนที่เน้นองค์ประกอบของหลักสูตรและส่วนที่เกี่ยวข้องกับครู พบว่าครูส่วนใหญ่ยังไม่เปลี่ยนพฤติกรรมการสอน กล่าวคือ ครูยังใช้พฤติกรรมการสอนประเภทครูเป็นผู้แสดงมากกว่าเด็ก แทนที่ครูจะเป็นผู้กำกับและให้เด็กเป็นผู้แสดง (กรมวิชาการ 2532: 48) ซึ่ง

สอดคล้องกับที่ สุมน อมรวิวัฒน์และคณะ (2527: 10) ได้ศึกษาเรื่องสภาพปัจจุบันและปัญหาด้านการเรียนการสอนของครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พบว่าปัญหาด้านตัวครูมีดังนี้

1. ครูผู้สอนขาดความพร้อมในการใช้หลักสูตร ส่วนหนึ่งไม่เข้าใจวิธีสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูบางคนไม่ถนัดการสอนบางกลุ่มประสบการณ์ จึงไม่สามารถดัดแปลงหรือยืดหยุ่นกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม

2. ในการเตรียมการสอน ครูไม่ศึกษาหลักสูตรแม่บทก่อน เพราะทำความเข้าใจยาก จึงไปศึกษาที่แผนการสอนและคู่มือครู เมื่อไม่เข้าใจบางตอนก็ไม่สามารถขอคำแนะนำจากผู้อื่นได้

3. ครูมีภารกิจด้านอื่นมากมาย มีชั่วโมงสอนมากจึงไม่สามารถเตรียมการสอนได้ครบทุกครั้งที่ทำการสอน

4. ครูยังไม่สามารถจัดกิจกรรมการสอน ที่เน้นการพัฒนาลักษณะนิสัยของนักเรียน สอนด้วยการยึดตัวครูเป็นศูนย์กลาง ไม่ได้ให้นักเรียนฝึกในเรื่องการทำงานเป็นกลุ่มและการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

5. ครูขาดการเสริมแรงนักเรียน ด้วยการชมเชยและให้กำลังใจ

6. ครูมีเจตคติว่าการใช้สื่อการเรียนการสอนทำให้ยุ่งยากเสียเวลา สอนเนื้อหาไม่ทันตามกำหนด

7. ครูขาดความรู้และทักษะในการผลิตสื่อจากวัสดุที่มีในท้องถิ่นหรือวัสดุเหลือใช้

8. ครูขาดความรู้ความเข้าใจในการวางแผนและการเตรียมการสอน

9. ครูขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องการวัดและประเมินผล ไม่สามารถนำไปปฏิบัติได้ครบถ้วน ขาดการสนับสนุนบริการจัดทำเครื่องมือวัดจุดประสงค์การเรียนรู้บางจุดประสงค์ จึงให้นักเรียนผ่านไปโดยไม่มีการประเมิน

ผลการวิเคราะห์สาเหตุของตัวครูที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาดังกล่าว พบว่าครูผู้สอนส่วนใหญ่ยังมีปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่ โดยเฉพาะการจัดการเรียนการสอนซึ่งเป็นหน้าที่โดยตรงของผู้บริหารโรงเรียนที่จะต้องหาวิธีการแก้ไขปรับปรุงและพัฒนาให้ครูมีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ วิธีการที่จะช่วยแก้ปัญหาดังกล่าวได้คือการนิเทศภายในโรงเรียน เพราะการนิเทศภายในโรงเรียนเป็นกระบวนการที่ช่วยให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ เป็นการพัฒนาคุณภาพการทำงานของครูและบุคลากรภายในโรงเรียนเพื่อให้ได้มาซึ่งสัมฤทธิ์ผลสูงสุดในการเรียนของนักเรียน ส่งผลให้นักเรียนมีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด แต่ปรากฏว่าสภาพการปฏิบัติจริงในการนิเทศภายในโรงเรียนจากผลการวิจัยเกี่ยวกับการนิเทศภายในโรงเรียนทุกระดับของ สัจด์ อุทรานันท์ (2533: 98)

พบว่า มีการปฏิบัติกันน้อยมาก เนื่องจากบุคลากรภายในโรงเรียนยังขาดความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการจัดการนิเทศการศึกษา และประการสำคัญคือขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ ในการจัดดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียน สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จึงได้กำหนดให้การนิเทศภายในโรงเรียนเป็นงานที่โรงเรียนจะต้องปฏิบัติอย่างจริงจังต่อเนื่อง และครบกระบวนการเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการปฏิบัติงานในหน้าที่ของครูให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลให้มีการพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพต่อไป

การนิเทศภายในโรงเรียนเป็นงานบริหารอย่างหนึ่ง แต่เป็นงานบริหารทางวิชาการ ซึ่งมีลักษณะการปฏิบัติเช่นเดียวกับการบริหารโดยทั่วไป คือต้องอาศัยกระบวนการขั้นตอนในการดำเนินงานต่อเนื่องอย่างเป็นระบบ เพื่อยึดเป็นแนวทางไปสู่จุดมุ่งหมายที่พึงประสงค์ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่ง 2528: 90) แต่ในสภาพปัจจุบันการจัดการ นิเทศภายในโรงเรียนไม่ได้ปฏิบัติกันอย่างจริงจัง การดำเนินงานยังไม่เป็นระบบและกระบวนการดำเนินงานไม่ต่อเนื่อง ทั้งนี้เพราะผู้บริหารโรงเรียนไม่เข้าใจหลักการนิเทศการศึกษา และไม่ได้ปฏิบัติงานนิเทศภายในโรงเรียนอย่างเต็มที่ (เอกชัย กี่สุขพันธ์ 2527: 236) จากผลการ วิจัยของ นิตยา ปรีชาหาญ (2523: ง-จ) เรื่องการจัดการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนปฏิบัติงานนิเทศการศึกษา ภายในโรงเรียนอยู่ในเกณฑ์ต่ำและมีปัญหามากที่สุดในการปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศ การศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัย ของ ประชา สิกขปัญญา (2523: จ) ที่ได้สำรวจการ ปฏิบัติงานจริงในการจัดการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนยังปฏิบัติได้น้อยเช่นกัน ในด้านกระบวนการ ดำเนินการนิเทศ ส่วนผลการวิจัย ของ ประสงค์ สังข์ไชย (2526: บทคัดย่อ) พบว่า ปัญหา อุปสรรคในการนิเทศภายในโรงเรียน คือโรงเรียนส่วนใหญ่มีการนิเทศเป็นครั้งคราวไม่มีระบบ แบบแผน ขาดการวางแผนการนิเทศและขาดงบประมาณในการดำเนินการ จากผลการวิจัยดังกล่าวจะเห็นว่าผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษายังปฏิบัติงานนิเทศภายในโรงเรียนอยู่ในระดับที่ ยังไม่น่าพอใจ ทั้งยังประสบปัญหามากในการปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศภายในโรง เรียน จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษาไม่บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคายได้จัดการศึกษาสนองนโยบาย สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ด้วยการเร่งรัดให้โรงเรียนประถมศึกษาใน สังกัด จัดกิจกรรมการเรียนการสอนกลุ่มประสบการณ์ต่างๆเป็นพิเศษ และมีการประเมินคุณภาพนักเรียนประจำปีทุกปี พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2535 มีคะแนนเฉลี่ยทุกกลุ่มประสบการณ์ร้อยละ 70.86 ปีการศึกษา 2536

มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 72.95 และปีการศึกษา 2537 มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 75.80 (สำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย 2537: 2) ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากเดิมทุกปี แต่ยังไม่ เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดคือเพิ่มขึ้นร้อยละ 5 และยังมีบางกลุ่มประสบการณ์ที่มีค่า คะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดคือ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตและกลุ่มทักษะ ภาษาไทย สำหรับอัตราการตกซ้ำชั้นก็ยังคงอยู่ในเกณฑ์สูงคือเฉลี่ยร้อยละ 6.10 โดยเฉพาะชั้น ประถมศึกษาปีที่ 1 อัตราการตกซ้ำชั้นสูงถึงร้อยละ 8.36 (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด หนองคาย 2537: 3-4) เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามนโยบายเป้าหมายของแผนพัฒนา การศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (2535-2539) และเพื่อเป็นการปรับปรุงกระบวนการบริหาร กระบวนการเรียนการสอน และกระบวนการนิเทศการศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เนื่องจากยังไม่มีหน่วยงานหรือผู้ใดศึกษาเรื่องเกี่ยวกับการนิเทศภายในของผู้บริหาร โรงเรียน ในจังหวัดหนองคายมาก่อน ผู้วิจัยในฐานะเป็นศึกษานิเทศก์ซึ่งปฏิบัติภารกิจในการทำงาน ร่วมกับครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้ได้มาซึ่งคุณภาพการศึกษาตามจุดมุ่งหมายของ หลักสูตร เห็นว่าควรดำเนินงานวิจัยเพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูต่อกระบวนการนิเทศภายใน ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย ตามความคาดหวังและการปฏิบัติจริง เพื่อที่จะได้นำข้อมูลมาใช้ในการพัฒนาปรับปรุงการ นิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนให้บรรลุผล และเกิดประสิทธิภาพทางด้านการจัดการศึกษา ต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ มีจุดประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูต่อกระบวนการนิเทศภายในของผู้บริหาร โรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย ตามความคาดหวังและการ ปฏิบัติจริง
2. เพื่อเปรียบเทียบความคาดหวังของครูกับการปฏิบัติงานจริงในการนิเทศภายใน ของผู้บริหารโรงเรียน ตามกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนประถม ศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย
3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานการนิเทศภายในของผู้บริหาร โรงเรียน ตามกระบวนการนิเทศภายในของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย

3. ประเด็นปัญหาการวิจัย

1. ความคาดหวังของครูและความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียน ตามกระบวนการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคายอยู่ในระดับใด

2. ความคาดหวังของครูกับการปฏิบัติงานการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียน ตามกระบวนการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคายแตกต่างกันหรือไม่

3. ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย มีปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนเรื่องใดบ้าง

4. สมมุติฐานการวิจัย

ความคาดหวังของครูกับการปฏิบัติงานการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียน ตามกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคายมีความแตกต่างกัน

5. ข้อตกลงเบื้องต้น

1. ผู้ปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน ตามวิธีการของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติที่จัดทำขึ้นตั้งแต่ปีการศึกษา 2534-2538

2. ผู้ปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย เป็นกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของประชากร

6. ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตของเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งที่จะศึกษาความคาดหวังของครูและการปฏิบัติงานการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนตามขั้นตอนกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน ตามแนวปฏิบัติที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กำหนดให้ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา

ใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ
 2. ขั้นการวางแผน
 3. ขั้นการปฏิบัติการนิเทศ
 4. ขั้นการประเมินผลและการรายงาน
2. ขอบเขตของการศึกษา
- ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดหนองคาย

7. คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ความคิดเห็นของครู หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดของครูที่มีต่อการปฏิบัติการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา

ความคาดหวัง หมายถึง ความต้องการที่จะพัฒนางานนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาให้ดียิ่งขึ้น

การปฏิบัติจริง หมายถึง การปฏิบัติงานในตำแหน่งหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาตามกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน

การนิเทศภายใน หมายถึง ความพยายามของบุคลากรภายในโรงเรียนที่จะร่วมมือช่วยเหลือในการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

กระบวนการนิเทศภายใน หมายถึง ลำดับขั้นตอนอย่างต่อเนื่องในการดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียนซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ ขั้นการวางแผน ขั้นการปฏิบัติการนิเทศ ขั้นการประเมินผลและการรายงาน

ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ข้าราชการครูผู้ดำรงตำแหน่งครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการโรงเรียนหรือผู้รักษาการในตำแหน่งดังกล่าวในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย

ครู หมายถึง ข้าราชการครูที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย

โรงเรียนประถมศึกษา หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย

8. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผู้วิจัยคาดว่า ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัยมีดังนี้

1. ข้อค้นพบจากการวิจัยจะเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการศึกษาภายในโรงเรียนระดับประถมศึกษาในจังหวัดหนองคาย ให้ดำเนินการไปอย่างมีประสิทธิภาพเกิดประสิทธิผล เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา
2. ข้อค้นพบจากการวิจัยจะได้ข้อมูลสำหรับปรับปรุงและพัฒนาการปฏิบัติงานตามขั้นตอนต่างๆ ของกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนให้ก้าวหน้าและเกิดประโยชน์แก่โรงเรียนระดับประถมศึกษาในจังหวัดหนองคาย

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้จะเสนอความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการนิเทศภายในโรงเรียนและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามหัวข้อต่อไปนี้

1. ความหมายของการนิเทศภายในโรงเรียน
2. ความจำเป็นของการนิเทศภายในโรงเรียน
3. ความมุ่งหมายของการนิเทศภายในโรงเรียน
4. หลักการนิเทศภายในโรงเรียน
5. ขอบข่ายการนิเทศภายในโรงเรียน
6. ผู้บริหารโรงเรียนกับการนิเทศภายในโรงเรียน
7. กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน
8. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - งานวิจัยภายในประเทศ
 - งานวิจัยต่างประเทศ

1. ความหมายของการนิเทศภายในโรงเรียน

มีผู้ให้ความหมายของการนิเทศภายในโรงเรียน ไว้หลายท่านด้วยกันดังจะได้กล่าวถึงต่อไปนี้

อาคม จันทสุนทร (2522: 36) ให้ความหมายของการนิเทศภายในโรงเรียนว่า หมายถึง กิจกรรมที่ทำให้การสอนมีประสิทธิภาพหรือให้เกิดการเพิ่มพลังในการปฏิบัติงานของครูรวมทั้งให้ครูเกิดความก้าวหน้าทางวิชาชีพ อันจะส่งผลให้การศึกษาของเด็กก้าวหน้าด้วย

สังัด อุทรานันท์ (2529: 7) กล่าวว่า การนิเทศภายในโรงเรียนเป็นกระบวนการทำงานของผู้บริหารโรงเรียนหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายในการพัฒนาคุณภาพการทำงานของครูและบุคลากรภายในโรงเรียน เพื่อให้ได้มาซึ่งสัมฤทธิ์ผลสูงสุดในการเรียนของนักเรียน

อุทัย บุญประเสริฐ และ ชโลมใจ กิงคารวัฒน์ (2528: 32) กล่าวว่า การนิเทศภายในโรงเรียนหมายถึง กระบวนการทำงานร่วมกันของบุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียน ซึ่งมีการ

ดำเนินงานเป็นขั้นตอนและมีกระบวนการเฉพาะ เพื่อเป็นการตอบสนองความต้องการอย่างแท้จริง คือ ได้ผลงาน (เด็ก) มีคุณภาพสูง มีการพัฒนางาน(การเรียนการสอน) พัฒนาคณาจารย์) ให้มีความพอใจและมั่นใจในการทำงาน

วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ (2525: 1) ให้ความหมายว่า การนิเทศภายในโรงเรียน คือ การที่ผู้บริหารโรงเรียนซึ่ง ได้แก่ ครูใหญ่ ผู้ช่วยครูใหญ่ หัวหน้าหมวดร่วมมือกับคณะครูภายในโรงเรียนร่วมมือกันปรึกษาหารือเพื่อการรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล การวางแผนปรับปรุงการเรียนการสอน ทางโรงเรียนอาชีวศึกษาและศึกษานิเทศก์ร่วมมือด้วย

วิโรจน์ บรรณาคศักดิ์ (2532: 8) ให้ความหมายว่า การนิเทศภายในโรงเรียนเป็นการนิเทศที่ดำเนินการภายในโรงเรียน ซึ่งมีผู้บริหารโรงเรียนและบุคลากรภายในโรงเรียนร่วมมือกัน เพื่อที่จะปรับปรุงงานต่างๆปรับปรุงงานต่างเป็นการส่งเสริมและเพิ่มประสิทธิภาพ ของการจัดการเรียนการสอน อันจะนำมาซึ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

กฤษณี น้ำเพชร (2521: 15) สรุปความเห็นในการนิเทศภายในโรงเรียนว่า หมายถึง ความพยายามทุกอย่างของผู้บริหารโรงเรียนในอันที่จะปรับปรุง ส่งเสริมประสิทธิภาพในด้านการเรียนการสอนในโรงเรียนให้ดีขึ้น

หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534: 4) ให้ความหมายว่า การนิเทศภายในโรงเรียน หมายถึง ความพยายามทุกชนิดของผู้ที่อยู่ในโรงเรียน ตั้งแต่ผู้บริหารโรงเรียนลงไปจนถึงคณาจารย์โรงเรียน ในอันที่จะปรับปรุงส่งเสริมประสิทธิภาพการเรียนการสอนภายในโรงเรียนให้ดีขึ้น เป็นการเพิ่มพลังการปฏิบัติงานของครูรวมทั้งให้ครูมีความก้าวหน้าในวิชาชีพและผลสุดท้ายคือการศึกษาของเด็กก้าวหน้าไปอย่างมีประสิทธิภาพ

แฮริส (Harris 1985: 19) ได้บันทึกไว้ว่า การนิเทศภายในโรงเรียน หมายถึง สิ่งทีบุคลากรในโรงเรียนกระทำต่อบุคคลหรือสิ่งหนึ่งสิ่งใด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการดำเนินการหรือเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานของโรงเรียนมุ่งให้เกิดประสิทธิภาพในด้านการสอนเป็นสำคัญ

มาร์ค สตูปส์ และ คิง-สตูปส์ (Marks,Stoops and King,Stoops 1978: 4) ได้ให้ความหมายไว้ว่า "การนิเทศภายในโรงเรียนเป็นการจัดการนิเทศการศึกษาโดยบุคลากรในโรงเรียนกล่าวคือผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหาร หัวหน้าหมวดวิชา และหัวหน้าฝ่ายต่าง ๆ ของโรงเรียนทำหน้าที่นิเทศ"

จากความหมายของการนิเทศภายในโรงเรียนที่นักการศึกษาได้ให้ไว้ข้างต้น สรุปได้ว่า การนิเทศภายในโรงเรียนหมายถึงความพยายามของบุคลากรภายในโรงเรียนที่จะร่วมมือ

ช่วยเหลือในการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ด้วยการมุ่งเน้นให้ครูผู้สอนพัฒนาความรู้ความสามารถและพฤติกรรมการสอนได้ด้วยตนเอง

2. ความจำเป็นของการนิเทศภายในโรงเรียน

การนิเทศการศึกษาแต่เดิมบุคคลภายนอกโรงเรียนเป็นผู้ดำเนินการเพื่อให้ครูพัฒนาการเรียนการสอนและพัฒนาตนเองให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ แต่เนื่องจากการนิเทศจากภายนอกโรงเรียนไม่อาจตอบสนองความต้องการของโรงเรียนทั้งในแง่ปริมาณและความต้องการนิเทศการศึกษาที่เกิดขึ้นในโรงเรียนแต่ละโรง จึงมีความจำเป็นที่จะต้องใช้ระบบหรือวิธีการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน ในเรื่องนี้มีผู้ได้ให้เหตุผลและกล่าวถึงความจำเป็นไว้หลายประการ ดังเช่น

สังด์ อุทรานันท์ (2530: 198-199) ได้กล่าวว่า การจัดการนิเทศภายในโรงเรียนนั้นเป็นสิ่งจำเป็นเพราะการนิเทศการศึกษาซึ่งเหมาะสมในเชิงบริหารยุคโลกาภิวัตน์การศึกษามีความเหมาะสมอย่างหนึ่ง แต่ไม่ใช่เหมาะสมที่สุดเพราะมีเครื่องมือเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพเยี่ยมที่สุดกับสภาพปัจจุบัน ด้วยเหตุผล คือ

1. ศึกษาพิเศษโดยตำแหน่งมีจำนวนจำกัด ไม่สามารถสนองความต้องการการนิเทศการศึกษาของโรงเรียนต่าง ๆ ได้ทั่วถึง

2. สภาพปัญหาและความต้องการแต่ละแห่งไม่เหมือนกัน จึงเป็นการยากที่ศึกษานิเทศก์จากภายนอกจะรู้สภาพปัญหาและความต้องการของโรงเรียนที่แท้จริง การสนองตอบความต้องการจึงเป็นไปได้ยาก

3. ในสภาพปัจจุบัน บุคลากรในโรงเรียนส่วนใหญ่มีความสามารถเพียงพอ บางคนมีความชำนาญในเฉพาะสาขาวิชาอีกด้วย จึงสมควรจะได้ใช้ทรัพยากรเหล่านี้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

4. เป็นการสอดคล้องกับปรัชญา หลักการและวิธีการของการนิเทศสมัยใหม่ ซึ่งเกิดขึ้นได้ก็ด้วยความร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ไม่ใช่จะต้องมีคนอื่นมาช่วยชี้แนวทาง

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2529: 9) ได้ให้เหตุผลและความจำเป็นของการนิเทศภายในโรงเรียนไว้ว่า

1. กระบวนการที่สำคัญของการพัฒนาการศึกษาได้แก่ กระบวนการบริหาร กระบวนการเรียนการสอนและกระบวนการนิเทศการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องเน้นความสำคัญในการดำเนินงานทั้ง 3 กระบวนการไปพร้อมๆกันและอย่างเท่าเทียมกัน จะเน้นกระบวนการหนึ่งกระบวนการใดเพียงอย่างเดียวไม่ได้ ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การนิเทศการ

ศึกษาก็เป็นงานสำคัญอย่างหนึ่งภายในโรงเรียนด้วย

2. ภารกิจหลักของผู้บริหารโรงเรียน คือ บริหารงานหน้าที่ที่รับผิดชอบ 6 ประการ ได้แก่ งานวิชาการ งานบุคลากร งานกิจการนักเรียน งานธุรการและการเงิน งานอาคาร สถานที่ และงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน การที่ครูผู้ร่วมงานจะทำงานได้ผลดีนั้น ผู้บริหารโรงเรียนจำเป็นต้องให้การนิเทศ เพื่อให้ครูสามารถปรับปรุงหรือพัฒนาการทำงานต่างๆ โดยเฉพาะงานด้านการสอนให้มีคุณภาพ ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนเรียนรู้และมีสัมฤทธิ์ผลตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

3. ภายในโรงเรียนย่อมมีครูที่มีประสบการณ์ความรู้ ความสามารถที่ต่างกัน การที่จะลดช่องว่างดังกล่าว ผู้บริหารจะต้องจัดให้มีการนิเทศภายในโรงเรียน กิจกรรมดังกล่าวนี้ นอกจากจะทำให้ช่องว่างระหว่างบุคคลลดลงแล้ว ยังทำให้การปฏิบัติงานของแต่ละคนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นอีกด้วย

4. การปฏิบัติงานใดๆก็ตาม โดยธรรมชาติมักมีปัญหาเกิดขึ้นเสมอ หากเป็นหน่วยงานใหญ่ปัญหาย่อมจะมีมากขึ้น และแตกต่างกัน โรงเรียนซึ่งประกอบด้วยทั้งครูและนักเรียนผู้มีพื้นฐานต่างกัน การที่จะป้องกันหรือลดปัญหาต่างๆ ให้น้อยลงทางหนึ่ง ได้แก่ การนิเทศภายในโรงเรียนซึ่งผู้บริหารมักใช้เป็นยุทธศาสตร์สำหรับป้องกันและแก้ปัญหาดังกล่าวแล้ว

ทวี บรรจง (อ้างถึงใน สมศักดิ์ เหล่าชัย 2536: 14) กล่าวว่า การนิเทศภายในโรงเรียนมีความจำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในสภาวะที่บุคลากรจากภายนอกผู้ทำหน้าที่นิเทศการศึกษามีจำนวนไม่เพียงพอ และอีกนัยหนึ่งเป็นที่ยอมรับว่า ปัจจุบันบุคลากรภายในโรงเรียนมีความรู้ความสามารถเพียงพอที่จะจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นผู้รู้ปัญหาที่แท้จริงในโรงเรียนของตนเองมากที่สุดจึงสมควรที่จะเป็นผู้วางแผนดำเนินงานหรือโครงการ เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนหรือแก้ปัญหาภายในโรงเรียนของตนเองได้อย่างถูกต้องและทันต่อเหตุการณ์

สรุปได้ว่าการนิเทศภายในโรงเรียนมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน ดังนี้

1. เนื่องจากความเจริญทางด้านสังคม เศรษฐกิจและการเมืองเปลี่ยนแปลงไปทำให้การจัดการเรียนการสอนต้องพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น
2. บุคลากรภายนอกโรงเรียนที่จะช่วยในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนมีจำนวนน้อยไม่สามารถจะช่วยโรงเรียนได้เพียงพอ
3. ผู้สอนต้องพัฒนาตัวเองและร่วมมือกันในการจัดการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น

3. ความมุ่งหมายของการนิเทศภายในโรงเรียน

การนิเทศภายในโรงเรียนมีความมุ่งหมายที่จะช่วยครูให้สอนดียิ่งขึ้น ถึงแม้ว่าครูจะสอนดีอยู่แล้วก็ควรที่จะได้รับการส่งเสริมให้สอนดียิ่งขึ้นไปอีก ด้วยเหตุที่วิทยาการก้าวหน้าไปเรื่อยๆ ตามสภาวะของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างไม่หยุดยั้ง และวิทยาการใหม่ๆ ก็เกิดขึ้นอยู่เสมอเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะในสภาพปัจจุบัน ครูที่ทำการสอนเป็นประจำมีบทบาทภารกิจและได้รับการคาดหวังมากขึ้น จนไม่มีเวลาที่จะศึกษาค้นคว้าและติดตามวิทยาการใหม่ ครูไม่มีวุฒิอยู่ห่างไกลแหล่งวิทยาการ การนิเทศการสอนจึงมีส่วนช่วยได้มาก นอกจากการช่วยครูให้สอนดียิ่งขึ้นแล้ว การนิเทศการสอนยังช่วยนักเรียนให้เรียนดียิ่งขึ้น ช่วยปรับปรุงโรงเรียนให้ดียิ่งขึ้นและ ช่วยประสานความเข้าใจระหว่างผู้บริหารกับครูอีกด้วย

การนิเทศการศึกษามีความละเอียดลออและสลับซับซ้อนมากกว่าการนิเทศในสาขาอาชีพอื่น เพราะการพัฒนาคนเป็นงานที่ต้องอาศัยเวลาและวิธีการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าบุคคลซึ่งจะพัฒนาเป็นเด็กอยู่ในวัยเยาว์ด้วยแล้วงานนิเทศยิ่งเป็นสิ่งที่ละเอียดอ่อนและซับซ้อนมากขึ้นไปอีก มีผู้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาไว้หลายลักษณะ ดังนี้

สงัด อุทรานันท์ (2529: 7-8) กล่าวว่า จุดมุ่งหมายสำคัญของการนิเทศการศึกษามี 4 ประการ คือ

1. เพื่อพัฒนาคน ที่กล่าวเช่นนี้เพราะการนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการทำงานร่วมกับครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้ครูและบุคลากรเหล่านั้นได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้น
2. เพื่อพัฒนางาน เนื่องจากเป้าหมายสูงสุดของการนิเทศการศึกษาอยู่ที่นักเรียน ซึ่งเป็นผลผลิตจากการสอนของครูและบุคลากรทางการศึกษา ด้วยเหตุนี้การนิเทศที่จัดขึ้นจึงมีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนางานซึ่งได้แก่การสอนให้ดีขึ้น
3. เพื่อสร้างการประสานสัมพันธ์ การสร้างการประสานสัมพันธ์นั้น เป็นผลซึ่งเกิดขึ้นจากการทำงานร่วมกันรับผิดชอบร่วมกัน มีการผลัดเปลี่ยนกันเป็นผู้นำและผู้ตาม การทำงานแบบนี้มิใช่เป็นการทำงานภายใต้การถูกบังคับและคอยตรวจตราหรือคอยจับผิด
4. เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจ ขวัญและกำลังใจเป็นจุดหมายที่สำคัญประการหนึ่งของการนิเทศ เพราะขวัญและกำลังใจเป็นสิ่งสำคัญสิ่งหนึ่ง ซึ่งจะเป็นเหตุให้บุคคลมีความมุ่งมั่นและตั้งใจทำงาน หากการนิเทศการศึกษาไม่ได้สร้างขวัญและกำลังใจให้เกิดขึ้นแก่ผู้ปฏิบัติงานแล้ว การนิเทศการศึกษาก็ย่อมจะได้รับผลสำเร็จด้วยความยากลำบากอย่างยิ่ง

ยง วิชชวัลคุ (2524: 4-15) และสาย ภาณุรัตน์ (2517: 30-33) (อ้างถึงในซารี มณีศรี

2535: 43-49) มีความเห็นสอดคล้องกันว่า ความมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษามี 12 ประการ ดังนี้

1. เพื่อช่วยให้ครูเห็นและเข้าใจต้องแท้ในวัตถุประสงค์ของการศึกษาและหน้าที่โดยเฉพาะของโรงเรียนที่จะดำเนินไปสู่วัตถุประสงค์ของการศึกษานั้น

2. เพื่อช่วยให้ครูได้เห็นและเข้าใจความต้องการและปัญหาต่าง ๆ ของเยาวชน และช่วยสนองความต้องการของเยาวชนอย่างดีที่สุด ที่จะทำได้ตลอดจนช่วยแก้ไขและป้องกันภัยอันจะพึงมีแก่เยาวชน

3. เพื่อช่วยสร้างครูให้มีคุณลักษณะแห่งความเป็นผู้นำ ลักษณะผู้นำที่ดี คือ ช่วยส่งเสริมความสามัคคีรู้จักทำงานร่วมกัน ช่วยส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างบ้านกับโรงเรียน รู้จักรับผิดชอบทำงานในหน้าที่ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีและรวดเร็ว โดยไม่ต้องอาศัยการกระตุ้นเตือนจากใคร

4. เพื่อช่วยสร้างเสริมขวัญของคณะครูให้อยู่ในสภาพที่ดีและเข้มแข็ง และรวมหมู่คณะให้เป็นทีม ที่ปฏิบัติงานร่วมกันด้วยกำลังสติปัญญาอันสูง เพื่อบรรลุจุดประสงค์อันเดียวกัน ขวัญ (morale) เป็นเรื่องจิตใจหากครูได้รับสวัสดิการพอสมควร มีความสามัคคีระหว่างครูกับศึกษานิเทศก์ และระหว่างครูต่อครูด้วยกันแล้วจะทำให้งานของโรงเรียนเข้มแข็งยิ่งขึ้น

5. เพื่อช่วยพิจารณาความเหมาะสมของงาน ให้ถูกต้องกับความสามารถของครูแต่ละคนและมอบงานนั้นๆ ให้ครูแต่ละคนแล้ว ช่วยกระตุ้นประคองให้ครูผู้นั้นใช้ความสามารถของตนปฏิบัติงานนั้นให้ก้าวหน้าอยู่เรื่อย ๆ ค้นหาคุณลักษณะที่ดีเด่นในตัวครูแล้วส่งเสริมให้ดียิ่งขึ้น

6. เพื่อช่วยครูให้พัฒนาการสอนของตน สนับสนุนให้ครูพิจารณาวิธีสอนและกิจการต่าง ๆ ที่ใช้อยู่ว่า ตรงไหนเข้มแข็งดี และตรงไหนเป็นส่วนอ่อนซึ่งจะต้องแก้ไข

7. เพื่อช่วยครูใหม่ให้เข้าใจงานในโรงเรียนและงานอาชีพครู

8. เพื่อช่วยประเมินผลงานของครูด้วยการอาศัยความเจริญงอกงามของเด็กไปตามแนวทางที่ได้ตกลงกันไว้

9. เพื่อช่วยให้ครูรู้จักค้นหาจุดลำบากในการเรียนรู้ของเด็กแต่ละคนและช่วยครูวางแผนการสอนให้เหมาะสม

10. เพื่อช่วยประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในท้องถิ่นได้ทราบและเข้าใจถึงความเคลื่อนไหวโครงการต่างๆของโรงเรียน ทั้งนี้เพื่อแสวงหาความร่วมมือและการให้ความช่วยเหลือโรงเรียน

11. เพื่อช่วยประสานงานกับผู้บริหารการศึกษาในอันที่จะแก้ปัญหาต่างๆ ซึ่งทางโรงเรียนไม่อาจกระทำได้ตามลำพัง เช่น ช่วยหยิบยกปัญหาต่างๆของโรงเรียนขึ้นมาแล้ว

เสนอความคิดเห็นและข้อเสนอแนะซึ่งจะแก้ไขให้ลุล่วงไป

12. เพื่อช่วยป้องกันครูให้พ้นจากการถูกใช้งานจนเกินขอบเขต และช่วยป้องกันครู จากการถูกดำเนินคดีอาญาหรือถูกลงโทษอย่างไม่เป็นธรรม หน้าที่ของครูนอกจากหน้าที่ทางการสอนแล้วจะต้องให้ความช่วยเหลืองานอื่น ๆ หากการทำงานนั้นเป็นไปโดยสมัครใจก็ไม่มีปัญหา ถึงกระนั้นก็อาจทำให้เสียเวลาที่จะปฏิบัติงานสอนเด็กและทรุดโทรมทั้งกำลังวังชา ทำให้การทำงานประจำคืองานสอนพลอยบกพร่องไปด้วย

อบรม สันนิบาต และสมศักดิ์ ศรีมาโนชญ์ (2521: 4-6) กล่าวว่า ความมุ่งหมาย ของการนิเทศการศึกษามี 5 ประการ ดังนี้

1. เพื่อช่วยให้ครูดำเนินการสอนตามหลักสูตรและให้ได้ผลตามความมุ่งหมายที่กำหนด
2. เพื่อช่วยให้ครูได้ตระหนักถึงปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนและการจัดการศึกษาทั้งให้สามารถแก้ปัญหาเหล่านั้นเพื่อให้เกิดผลดีต่อการศึกษาของนักเรียน
3. เพื่อพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับความต้องการและความจำเป็น
4. เพื่อรักษา พิจารณา ส่งเสริม ควบคุมคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ
5. เพื่อให้ความช่วยเหลือและประสานงานในทางวิชาการแก่กรมต้นสังกัดกระทรวงและสถานศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตลอดจนองค์การระหว่างประเทศ

สันต์ ธรรมบำรุง (2526: 16-17) ได้สรุปความมุ่งหมายของการนิเทศการสอนไว้ดังนี้

1. ช่วยครูในเรื่องติดตามวิทยาการใหม่ๆ เนื่องด้วยหน้าที่ของผู้สอนเปลี่ยนไปจากให้แก่ครูทั้งหมด ครูจึงเป็นผู้แนะนำและทำหน้าที่หลายอย่าง
2. ช่วยให้ครูเข้าใจอย่างถ่องแท้ถึงวัตถุประสงค์ของการสอน
3. ช่วยสร้างให้ครูมีลักษณะแห่งความเป็นผู้นำ
4. ช่วยให้ครูมีความรู้ ความก้าวหน้าทางวิชาการใหม่ ๆ เสมอ เพื่อเป็นความภูมิใจของครูอันจะส่งผลถึงการเรียนการสอน
5. ขนาดของโรงเรียนใหญ่ขึ้น มีครูมากขึ้น มีกิจกรรมและชั่วโมงสอนมากขึ้น หน้าที่ในการนิเทศจึงมีมากขึ้น เช่น การปฐมนิเทศครูใหม่เพื่อประหยัดเวลาที่ครูจะไปศึกษาด้วยตนเอง ครูบางคนไม่ถนัดสอนเป็นบางรายวิชา การนิเทศการสอนจะช่วยให้มีหลักการและมีความมั่นใจมากขึ้น
6. เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพของการเรียนการสอน
7. ช่วยลดภาระผู้สอนทำให้มีเวลาในการค้นคว้า ทดลอง วิจัย หาวิธีการเรียน

การสอนใหม่ ๆ

8. ช่วยเสริมขวัญของครูให้อยู่ในสภาพที่ดีและรวมหมู่คณะให้เป็นทีมที่จะปฏิบัติงานร่วมกันด้วยสติปัญญาอันสูง เพื่อบรรลุจุดประสงค์เดียวกัน

9. ช่วยพิจารณาความเหมาะสมของงานให้ถูกต้องกับความสามารถของครูแต่ละคน และมอบหมายงานนั้นให้ครูแต่ละคนช่วยประคับประคอง ให้ครูใช้ความสามารถของตนปฏิบัติงานนั้นให้ก้าวหน้าอยู่เรื่อยๆ

10. เพื่อช่วยให้ครูรู้จักค้นหาจุดลำบากในการเรียนรู้ของเด็กแต่ละคนและช่วยครูวางแผนการสอนให้เหมาะสมและแก้ไข

11. ช่วยประเมินผลงานการสอนของครู โดยอาศัยความเจริญงอกงามของนักเรียนเป็นไปตามแนวที่ตกลงกันไว้

สรุปได้ว่า การนิเทศภายในโรงเรียนมีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ส่งเสริมและรักษาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ประสานความเข้าใจระหว่างผู้บริหารกับครู ตลอดจนช่วยครูให้เกิดความงอกงามในอาชีพ มีขวัญและกำลังใจในการทำงาน อันจะส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของครูและสัมฤทธิ์ผลในการเรียนของนักเรียนเป็นที่สุด

4. หลักการนิเทศภายในโรงเรียน

งานนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการทำงานร่วมกันกับครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้ได้มาซึ่งผลสัมฤทธิ์สูงสุดทางการเรียนของนักเรียนมีจุดมุ่งหมายสำคัญในการพัฒนาคน พัฒนางาน สร้างการประสานสัมพันธ์และสร้างขวัญกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงาน การที่จะปฏิบัติงานดังกล่าวให้ประสบผลสำเร็จนั้น จำเป็นจะต้องมีหลักในการดำเนินงาน เพราะการดำเนินงานที่ประกอบด้วยหลักการ เหตุผล มีกฎเกณฑ์ ข้อเท็จจริงพื้นฐาน หรือความเชื่อมั่นเป็นที่ยอมรับ สามารถที่จะนำไปสู่การตัดสินใจกำหนดแนวทางปฏิบัติ เพื่อให้งานนั้นบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ หลักการนิเทศการศึกษาจึงเป็นแนวทางที่ช่วยให้ผู้บริหารการศึกษา ผู้ทำหน้าที่นิเทศการศึกษาปฏิบัติภารกิจได้อย่างถูกต้องมีประสิทธิภาพ ได้มีนักการศึกษากล่าวถึงหลักการนิเทศการศึกษาที่สำคัญ ๆ ไว้ดังนี้

ชาวี มณีศรี (2535: 31-33) ได้กล่าวถึงหลักการพื้นฐานของงานนิเทศการศึกษาไว้ที่น่าสนใจว่า

1. การนิเทศเป็นการช่วยกระตุ้นประสานงานและแนะนำให้เกิดความเจริญงอกงามแก่ครูโดยทั่วไป ซึ่งอาจจะทำได้โดยจัดให้มีฝ่ายฝึกอบรมด้านวิชาชีพ เพื่อให้ครูได้ทราบหลัก

วิธีการสอนทั่วไป พัฒนาหลักวิชาความรู้ใช้เทคนิควิธีสอนให้มีประสิทธิภาพ ให้มีความเชื่อมั่นในการสอน ให้มีประสบการณ์ในการใช้วัสดุอุปกรณ์การสอนพัฒนาเจตคติในการทำงานให้อยู่ในเกณฑ์ดีและปรับปรุงแบบประมวลการเรียนการสอน โครงการสอนทั้งจัดให้มี

กิจกรรมเสริมหลักสูตร อันเป็นส่วนหนึ่งในการเสริมสร้างประสบการณ์แก่ผู้เรียน จัดทำวัสดุอุปกรณ์การสอนชนิดต่างๆ ทั้งที่หาได้ในโรงเรียนและในท้องถิ่น ให้เข้าใจเทคนิคการประเมินผลและช่วยให้มีประสบการณ์ในการเตรียมเครื่องมือประเมินผลชนิดต่างๆ สรุปผลการวัดและการวางแผนช่วยเด็กที่เรียนล่าช้า

2. การนิเทศตั้งอยู่บนรากฐานประชาธิปไตย ถือว่าครูใหญ่เป็นผู้นำทางการศึกษา (ด้านวิชาการ) มากกว่าที่จะเป็นโดยตำแหน่ง การนิเทศยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้ครูได้มีความสามารถเพื่อปรับปรุงการเรียนของเด็กให้ดีขึ้น เปิดโอกาสให้คิดและกระตุ้นให้มีความคิดริเริ่มมีส่วนร่วมในการวางแผนและกำหนดนโยบาย การนิเทศช่วยให้ครูมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและก่อให้เกิดความร่วมมือกันระหว่างครู ครูใหญ่ และ สศึกษานิเทศก์ คือ การช่วยแก้ปัญหาด้านการเรียนการสอน

3. การนิเทศเป็นกระบวนการส่งเสริมสร้างสรรค์ ซึ่งควรหลีกเลี่ยงการบังคับ การปฏิบัติไม่ซื่อตรง การประเมินค่า เข้มงวดตรวจตรา จัดมาตรฐานและพิธีรีตองการนิเทศ จึงสร้างบรรยากาศให้ครูได้พยายามคิดหาวิธีทำงานแบบใหม่และอยากคิดสร้างสรรค์หากเขามีความรู้สึกมั่นคงพอ การนิเทศต้องปล่อยให้ครูได้คิดสร้างสรรค์ตามสติปัญญาของแต่ละคน

4. การนิเทศการปรับปรุงหลักสูตรเป็นงานที่เกี่ยวข้องกันและถือว่าการนิเทศเกี่ยวข้องกับปัญหาการใช้หลักสูตรการพัฒนาหลักสูตร วัสดุอุปกรณ์การใช้แหล่งทรัพยากรในชุมชนให้เกิดประโยชน์มากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับการวางแผนพัฒนาหลักสูตร

5. การนิเทศคือการสร้างมนุษยสัมพันธ์และยอมรับนับถือบุคคลอื่นเห็นอกเห็นใจคนอื่นตรงไปตรงมาและหาโอกาสร่วมมือช่วยเหลือเพื่อสร้างมิตรไมตรีกับคนอื่น

6. การนิเทศมุ่งส่งเสริม บำรุงขวัญและกำลังใจของครูให้สูงขึ้นซึ่งช่วยให้การเรียนการสอนดีตามไปด้วย การนิเทศไม่ขอร้องให้ครูทำในสิ่งที่แม่ตัวเองก็ไม่ปรารถนาจะทำ

7. การนิเทศมุ่งจัดช่องว่างระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยเฉพาะในชนบทด้วยการศึกษาและวางแผน เพื่อทราบความต้องการและปัญหาในชุมชน ช่วยเหลือเร่งเร้าครูให้สำรวจการใช้แหล่งทรัพยากรในชนบทให้เกิดประโยชน์ ร่วมมือกับผู้นำในชนบทในการวางแผนปรับปรุงโรงเรียนและช่วยในการพัฒนาหลักสูตรให้เข้ากับสภาพชนบท ปรับปรุงเทคนิควิธีการสอนให้เหมาะสมกับเด็กชนบท ทั้งส่งเสริมให้ครูจัดแสดงกิจกรรมต่างๆ เช่น การสาธิตทางการเกษตร สืบค้าห์ศิลปวัฒนธรรม การอยู่ค่ายพักแรมและการทัศนศึกษา เป็นต้น

สมาคมนิสิตศึกษานิเทศก์ (2525: 12-14) ได้อธิบายว่า งานนิเทศการศึกษาเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับผู้ปฏิบัติการสอนหรือครูผู้นิเทศการศึกษา จึงเป็นบุคคลแรกที่ทำงานร่วมกับครูในการที่จะปรับปรุงการปฏิบัติงานขององค์การ การปฏิบัติงานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบุคคลและคณะบุคคลเช่นนี้ถือว่าเป็นงานที่ต้องใช้ความรู้ในเรื่องของครูและองค์การต้องใช้ความสามารถในการจัดการ ดังนั้นการปฏิบัติงานจะต้องพึงหลักการ 10 ประการ คือ

1. หลักสภาพผู้นำ คือการใช้อิทธิพลของบุคคลให้บรรลุเป้าประสงค์
2. หลักความร่วมมือ คือการรวมพลังเพื่อเหตุร่วมกัน
3. หลักการเห็นใจ คือการคำนึงถึงบุคคลอื่นในทางที่ดี
4. หลักการสร้างสรรค์ คือการใช้พลังในการผลิตหรือมีความคิดใหม่ ๆ
5. หลักบูรณาการ คือการรวมสิ่งที่อยู่กระจัดกระจายให้เข้าสู่สถานะที่สมบูรณ์
6. หลักมุ่งชุมชน คือการแสวงหาปัจจัยมาปรับปรุงชุมชนให้ดีขึ้น
7. หลักการวางแผน คือการวิเคราะห์และหาทางแก้ไขปัญหาในอนาคต
8. หลักยึดหยุ่น คือการจัดที่พร้อมอยู่เสมอเพื่อจะสนองความต้องการที่เปลี่ยนไป
9. หลักวัตถุวิสัย คือคุณภาพที่เป็นผลจากหลักสภาพความจริง
10. หลักการประเมินผล คือการหยั่งหาความจริงโดยการจัดที่แน่นอนหลายอย่างหรือหาข้อมูลที่ได้จากการวัดผลที่นำมาหาค่าและนัยสำคัญตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

บรรเทา กิตติศักดิ์ (2526: 245) ได้เสนอหลักการนิเทศไว้ ดังนี้

1. การนิเทศการศึกษาต้องใช้หลักประชาธิปไตยในการทำงานร่วมกับครู
2. การนิเทศการศึกษาใช้หลักการสร้างสรรค์
3. การนิเทศการศึกษาต้องส่งเสริมความถนัดของครู
4. การนิเทศการศึกษาต้องเริ่มจากพื้นฐานที่มีอยู่
5. การนิเทศการศึกษาต้องมีความเป็นกันเอง
6. การนิเทศการศึกษาต้องตั้งวัตถุประสงค์ ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา
7. การนิเทศการศึกษาต้องตั้งอยู่บนหลักการและเหตุผล
8. การนิเทศการศึกษาต้องมีการติดตามผล
9. การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการต่อเนื่อง
10. การนิเทศการศึกษาต้องคำนึงถึงสวัสดิภาพและขวัญของครูตลอดจน

มนุษยสัมพันธ์

ปรีชา คัมภีร์ปกรณ์ และวิจิตร ศรีสอ้าน (2528: 1291-1292) ได้กล่าวไว้ว่าหลักของการนิเทศการศึกษาเป็นการทำงานร่วมกัน ซึ่งกล่าวโดยสรุป ดังนี้

1. การสื่อสารแบบระบบเปิด ซึ่งหมายถึง การเปิดให้มีการซักถามโต้ตอบกันได้ อย่างอิสระ เป็นการสื่อสารแบบสองทางเพราะจะทำให้คนในกลุ่มรู้สึกไม่อึดอัดใจหรือลำบากใจที่จะแสดงความคิดเห็นหรือซักถามเพื่อให้ได้มา ซึ่งความรู้ความเข้าใจที่นำไปใช้ในการปรับปรุงเพิ่มพูนประสิทธิภาพ

2. การจัดบรรยากาศในการทำงานเป็นแบบสมานฉันท์ คือให้ทุกคนทำงานเพื่อส่วนรวมมิใช่เพียงเพื่อตนเองเท่านั้น การสมานฉันท์เป็นการปรับปรุงและสร้างสรรค์

3. การทำงานสอดคล้องต้องกัน หมายถึง การไปด้วยกันได้ทั้ง ๆ ที่ต่างกัน ได้แก่ การเอาความต่างกันของแต่ละบุคคลมารวมกัน ด้วยการให้เกียรติและเคารพในความสามารถซึ่งกันและกันได้ การกระทำเช่นนี้จะทำให้ประสิทธิภาพของการทำงานร่วมกันสูง

4. การปฏิบัติเป็นไปตามเป้าหมายและทันเวลานั้น คือ การทำงานทุกอย่างต้องมีเป้าหมาย มีการวางแผนทั้งระยะสั้นและระยะยาว แต่การทำงานจะบรรลุเป้าหมายได้ต้องให้กำลังใจแก่กันช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

สังัด อุทรานันท์ (2530: 15) ได้กล่าวถึง หลักสำคัญในการนิเทศภายในโรงเรียนในปัจจุบันไว้ 3 หลักการ ดังนี้

หลักการที่ 1 การนิเทศการศึกษาเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศ มีการทำงานที่เป็นขั้นตอนมีความต่อเนื่องไม่หยุดนิ่งและมีความเกี่ยวข้องปฏิสัมพันธ์ในหมู่ผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งลักษณะเฉพาะดังกล่าวนี้ล้วนแต่เป็นลักษณะที่พึงประสงค์ของการนิเทศที่ดีทั้งสิ้น

หลักการที่ 2 การนิเทศศึกษามีเป้าหมายอยู่ที่คุณภาพของนักเรียน แต่การดำเนินงานนั้นกระทำโดยผ่าน "ตัวกลาง" คือ ครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งนี้เพื่อให้บุคคลเหล่านี้ได้พัฒนาความรู้ความเข้าใจและสามารถปฏิบัติงานสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลต่อคุณภาพในการเรียนของนักเรียนในชั้นปลาย

หลักการที่ 3 การนิเทศการศึกษาในประเทศไทยเน้นบรรยากาศแห่งความเป็น ประชาธิปไตย ในอดีตการนิเทศศึกษามักแฝงไว้ด้วยอำนาจ ปัจจุบันการนิเทศการศึกษา ไม่ได้มีผลเฉพาะบรรยากาศแห่งการทำงานร่วมกันเท่านั้น แต่จะรวมไปถึงการยอมรับซึ่งกันและกัน การเปลี่ยนบทบาทในฐานะผู้นำและผู้ตาม ตลอดจนความรับผิดชอบต่อผลงานร่วมกันด้วยการนิเทศแบบประชาธิปไตย ซึ่งช่วยสร้างความร่วมมือและบรรยากาศที่ดีในการทำงานได้เป็นอย่างมาก

บริกส์ และ จัสท์แมน (Briggs and Justman 1952: 130-140) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับ หลักการนิเทศการศึกษาไว้ว่า

1. การนิเทศการศึกษาจะต้องเป็นการส่งเสริมและสร้างสรรค์

2. การนิเทศการศึกษาต้องเป็นประชาธิปไตย
3. การนิเทศการศึกษาจะต้องเกี่ยวข้องกับการรวบรวมแหล่งวิทยากรเข้าเป็นกลุ่มมากกว่าที่จะแบ่งแยกผู้นิเทศเป็นรายบุคคล
4. การนิเทศการศึกษาควรตั้งอยู่บนรากฐานของการพัฒนาวิชาชีพมากกว่าที่จะเป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล
5. การนิเทศการศึกษาจะต้องมีเป้าหมายสูงสุดในการหาทางช่วยเหลือให้เด็กได้บรรลุผลตามความมุ่งหมายของการศึกษา
6. การนิเทศการศึกษาจะต้องแสวงหาแนวทางที่จะส่งเสริมความเจริญงอกงาม และพัฒนาการของครู โดยเฉพาะเกี่ยวกับความถนัดของแต่ละบุคคล
7. การนิเทศการศึกษาจะต้องเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความรู้สึกพึงพอใจ อบอุนใจให้แก่ครูและความสัมพันธ์อันดีในหมู่คณะครู
8. การนิเทศการศึกษาควรเริ่มต้นจากสภาพการปัจจุบันที่กำลังเผชิญอยู่
9. การนิเทศการศึกษาควรเป็นการส่งเสริมความก้าวหน้าและความพยายามของครูให้สูงขึ้น
10. การนิเทศการศึกษาควรเป็นการปรับปรุงส่งเสริมเจตคติและข้อคิดเห็นของครูให้ถูกต้อง
11. การนิเทศการศึกษาควรเป็นไปอย่างง่าย ๆ และไม่มีพิธีรีตอง
12. การนิเทศการศึกษาควรใช้เครื่องมือและกลวิธีง่าย ๆ
13. การนิเทศการศึกษาควรตั้งอยู่บนหลักการและเหตุผล
14. การนิเทศการศึกษาควรมีจุดมุ่งหมายที่แน่นอนและสามารถประเมินผลได้โดยตนเอง

ส่วน อาดัมส์ และดิกคีย์ (Adams and Dickey 1953: 22-23) ได้กล่าวถึง หลักการนิเทศไว้ดังนี้

1. การนิเทศการศึกษาต้องช่วยให้ครูเป็นผู้รู้จักคิดค้นหาวิธีทำงานด้วยตนเอง
2. การนิเทศการศึกษาต้องช่วยให้ครูรู้จักวิเคราะห์ปัญหาด้วยตนเอง
3. การนิเทศการศึกษาต้องช่วยครูให้รู้สึกมั่นคงและมั่นใจในความสามารถของตนเอง
4. การนิเทศการศึกษาต้องช่วยให้ครูคุ้นเคยกับแหล่งวิชาการ และสามารถนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการเรียน
5. การนิเทศการศึกษาต้องช่วยให้ชุมชนเข้าใจแผนการศึกษาของโรงเรียน
6. การนิเทศการศึกษาต้องให้ครูเข้าใจถึงปรัชญาและความต้องการทางการศึกษา

ไวล์ส (Wiles 1983: 53) ได้เสนอหลักการนิเทศซึ่งเหมาะสำหรับการนิเทศภายในโรงเรียนไว้ ดังนี้

1. ให้ความสำคัญกับครูทุกคนและทำให้เห็นว่าต้องการความช่วยเหลือจากเขา
2. แผนงานหรือความเจริญก้าวหน้าเป็นผลจากการทำงานเป็นคณะ
3. หาโอกาสพบปะสังสรรค์เป็นกันเองกับครูอย่างสม่ำเสมอ
4. เปิดโอกาสให้ครูแสดงความคิดเห็นและส่งเสริมให้มีความคิดริเริ่ม
5. เป็นมิตรไมตรีกับบุคคลทั่วไป
6. ปรึกษากับหมู่คณะเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงอันจะพึงมี
7. พิจารณาสภาพที่เป็นปัญหาโดยซักถาม สัมภาษณ์หรือให้คณะครูเสนอปัญหาที่อยู่ในความสนใจร่วมกัน
8. ผู้นิเทศควรกระตือรือร้นมีชีวิตชีวา
9. บทบาทหลักของผู้นิเทศคือ การประสานงานและช่วยเหลือทางวิชาการ
10. ฟังมากกว่าพูด
11. การปฏิบัติงานเริ่มด้วยปัญหาของครู
12. วางแผนปฏิบัติงานให้ชัดเจน
13. พยายามใช้ประสบการณ์และความสามารถด้านต่าง ๆ ของครูอาวุโสให้เกิดประโยชน์ในการนิเทศให้มากที่สุด
14. ตัดสินใจได้ดีและทันต่อเหตุการณ์
15. เอาใจใส่รู้งานในหน้าที่
16. ตำแหน่งและหน้าที่ไม่ควรทำให้ผู้นิเทศเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม
17. สสำรวจและปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ
18. สนใจด้านสวัสดิการของครู
19. มีความรับผิดชอบและเสริมสร้างความรับผิดชอบให้มีในหมู่คณะ
20. ส่งเสริมความรู้สึกร่วมกันมั่นคงในอาชีพและสร้างมนุษยสัมพันธ์อันดีระหว่างหมู่คณะ

สรุปได้ว่า หลักการนิเทศภายในโรงเรียนเป็นแนวทางที่ผู้นิเทศควรยึดเป็นหลักในการปฏิบัติเพื่อบรรลุตามความคาดหมายของการนิเทศการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ หลักในการปฏิบัติการนิเทศ คือมีการวางแผนการดำเนินงานในรูปโครงการที่มีจุดมุ่งหมายแน่นอนมีขั้นตอนการทำงานที่ชัดเจน การนิเทศต้องถือหลักประชาธิปไตย ให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการทำงานเน้นความร่วมมือร่วมใจและใช้ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน แสวงหาความสามารถพิเศษของแต่ละบุคคลให้โอกาสได้แสดงออก และพัฒนาความสามารถอย่าง

เต็มที่ เคารพและรับฟังความคิดเห็นของกันและกัน มีความคิดสร้างสรรค์ในการปฏิบัติงาน สร้างเสริมมนุษยสัมพันธ์และอยู่ร่วมกันด้วยดี พร้อมทั้งสร้างสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติงานได้ตามเป้าหมายที่ต้องการ

5. ขอบข่ายการนิเทศภายในโรงเรียน

การนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา มีขอบข่ายครอบคลุมการดำเนินงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาภายในโรงเรียน อันได้แก่ งานวิชาการ งานกิจการนักเรียน งานบุคลากร งานอาคารสถานที่ งานบริหารทั่วไป รวมทั้งธุรการ การเงินและการพัสดุ และงานความสัมพันธ์กับชุมชน เอกสารหน่วยศึกษานิเทศก์ ที่56/2534 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2534: 5-8) ได้เสนอแนะขอบข่ายการนิเทศในโรงเรียนประกอบด้วยงาน 6 ด้านดังนี้

1. งานวิชาการ เป็นงานเกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้ให้บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรผลที่ได้คือ นักเรียนมีคุณภาพได้มาตรฐานและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรงานวิชาการได้แก่

- การพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น
- การส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูจัดทำแผนการสอน
- การจัดทำเอกสารหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร
- การจัดหาสื่อการเรียนการสอน
- การดำเนินการให้ครูผลิตและใช้สื่อการเรียนการสอน
- การจัดชั้นเรียน
- การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร
- การจัดให้มีมุมหนังสือหรือห้องสมุด
- การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน
- การส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูจัดทำแฟ้มข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล
- การประเมินคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน
- การจัดศูนย์โสตทัศนูปกรณ์
- การจัดบริการแนะแนว

2. งานกิจการนักเรียน เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการรับนักเรียนเข้าเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนมีความพร้อมที่จะมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอน ตามข้อกำหนดของ หลักสูตรและวิธีการจัดการศึกษางานเหล่านี้ได้แก่

บทที่ 3

การดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจมุ่งที่จะศึกษาความคิดเห็นของครูต่อกระบวนการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย ตามความคาดหวังและการปฏิบัติจริง มีขั้นตอนดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย ปีการศึกษา 2538 จำนวนทั้งสิ้น 5,852 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย ปีการศึกษา 2538 จำนวน 375 คน ขนาดของกลุ่มตัวอย่างหาได้ด้วยการใช้สูตรของทาโร ยามาเน่ (Yamane 1973: 1088-1089) ที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 และความคลาดเคลื่อนที่ระดับ .05 ทั้งนี้ใช้วิธีสุ่มแบบสองขั้นตอน (two-stage random sampling) โดยมีขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1. สุ่มโรงเรียนตามสัดส่วนของประชากรในแต่ละอำเภอ

ขั้นตอนที่ 2 สุ่มตัวอย่างครูผู้สอนโรงเรียนละ 1 คน โดยวิธีจับสลากได้ตัวอย่างทั้งสิ้น 375 คน รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

อำเภอ/กิ่งอำเภอ	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
1. เมืองหนองคาย	781	150
2. เซกา	552	36
3. โซพิสัย	496	32
4. ท่าบ่อ	491	32
5. บึงกาฬ	552	36
6. โพนพิสัย	1,227	79
7. ศรีเชียงใหม่	314	19
8. สังคม	163	10
9. พรเจริญ	272	17
10. ปากคาด	239	15
11. บึงโขงหลง	234	15
12. ศรีวิไล	246	16
13. บุ่งคล้า	93	6
14. สระใคร	192	12
รวม	5,852	375

ที่มา : งานข้อมูลสถิติและรายงาน ฝ่ายแผนงานและงบประมาณ สำนักงานการประถมศึกษา
จังหวัดหนองคาย 10 มิถุนายน 2538

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามเนื้อหา กระบวนการนิเทศภายในทั้ง 4 ขั้นตอน ซึ่งเป็นแนวปฏิบัติของ สำนักงานคณะกรรมการการ ประถมศึกษาแห่งชาติ เครื่องมือแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม มี ลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (check list) จำนวน 7 รายการ ประกอบด้วย เพศ อายุ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา อายุราชการ ระดับชั้นที่สอนและหน้าที่พิเศษที่ได้รับมอบหมาย

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า (rating scale) 4 ระดับ เกี่ยวกับ ความคิดเห็นของครูต่อกระบวนการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนตามความคาดหวังและการ ปฏิบัติจริง ทั้ง 4 ขั้นตอน จำนวน 54 ข้อ ได้แก่

ขั้นที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ จำนวน 10 ข้อ

ขั้นที่ 2 การวางแผน จำนวน 14 ข้อ

ขั้นที่ 3 การปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน จำนวน 20 ข้อ

ขั้นที่ 4 การประเมินผลและการรายงาน จำนวน 10 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (open ended) เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคใน การปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาทั้ง 4 ขั้นตอน

3. ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือในการวิจัย มีขั้นตอนในการดำเนินการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

1. ศึกษารายละเอียด หลักการ ทฤษฎี ระเบียบแนวคิดเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา ของ ผู้บริหารโรงเรียนและกระบวนการนิเทศการศึกษาตามแนวปฏิบัติของสำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ จากตำราเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดขอบเขตของข้อค้ าม เกี่ยวกับกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนทั้ง 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ ขั้นการวางแผน ขั้นปฏิบัติการนิเทศ ขั้นการประเมินผลและการราย งาน

2. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ ความตรงด้านโครงสร้าง (construct validity) และความตรงด้านเนื้อหา (content validity)

3. ปรับปรุงและแก้ไขแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะที่ได้จากข้อ 2 แล้วจึงนำไป ทดลองใช้กับประชากรที่มีคุณสมบัติเหมือนกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยในครั้งนี้ จำนวน 50 คน ที่โรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบ้านฝ้อ จังหวัดอุดรธานี จำนวน 25 คนและ

โรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอสุวรรณคูหา จังหวัดหนองบัวลำภู จำนวน 25 คน

4. นำแบบสอบถามไปหาความเที่ยง (reliability) ด้วยสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (coefficient alpha) ของ ครอนบาค (cronbach) ซึ่งได้ค่าความเที่ยงทั้งฉบับ เท่ากับ 0.91 จากนั้นจึงนำแบบสอบถามไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

5. ปรับปรุงและแก้ไขแบบสอบถามให้ถูกต้องสมบูรณ์อีกครั้งหนึ่ง แล้วนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

4. การรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย จำนวน 375 คน ระหว่างวันที่ 1 กันยายน พ.ศ. 2538 ถึงวันที่ 20 กันยายน พ.ศ. 2538 ผู้วิจัยไปส่งและรับแบบสอบถามจากผู้ตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง ได้รับแบบสอบถามคืนฉบับที่ข้อมูลครบถ้วนสมบูรณ์จำนวน 369 ชุด จากจำนวน 375 ชุด คิดเป็นร้อยละ 98.40

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่รวบรวมมาได้ไปวิเคราะห์ค่าสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC ดังนี้

1. หาค่าร้อยละกับข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางและความเรียง

2. หาค่าคะแนนเฉลี่ยเลขคณิต (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) กับข้อมูลเกี่ยวกับความคาดหวังของครูและการปฏิบัติจริง ตามกระบวนการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียน แต่ละรายชื่อและรายชั้นตอน

3. ทดสอบสมมุติฐานเพื่อเปรียบเทียบระดับความคาดหวังของครูผู้สอนกับการปฏิบัติจริงตามกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test) สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน

4. วิเคราะห์เนื้อหาข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคการดำเนินการตามกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย ด้วยการหาค่าความถี่และร้อยละ

การแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูล ในกรณีคิดเป็นค่าเฉลี่ยเลขคณิต (\bar{X}) แล้วนำไปตี

ความหมายคะแนนโดยใช้เกณฑ์ของ ประคอง กรรมสูตร (2525: 103) ดังนี้

ความคาดหวังของครู

- ค่าเฉลี่ยเลขคณิตตั้งแต่ 3.50-4.00 หมายถึง มีความต้องการในการปฏิบัติงานในระดับมากที่สุด
 ค่าเฉลี่ยเลขคณิตตั้งแต่ 2.50-3.49 หมายถึง มีความต้องการในการปฏิบัติงานในระดับมาก
 ค่าเฉลี่ยเลขคณิตตั้งแต่ 1.50-2.49 หมายถึง มีความต้องการในการปฏิบัติงานในระดับน้อย
 ค่าเฉลี่ยเลขคณิตตั้งแต่ 1.00-1.49 หมายถึง มีความต้องการในการปฏิบัติงานในระดับน้อยที่สุด

การปฏิบัติจริง

- ค่าเฉลี่ยเลขคณิตตั้งแต่ 3.50-4.00 หมายถึง ปฏิบัติในระดับมากที่สุด
 ค่าเฉลี่ยเลขคณิตตั้งแต่ 2.50-3.49 หมายถึง ปฏิบัติในระดับมาก
 ค่าเฉลี่ยเลขคณิตตั้งแต่ 1.50-2.49 หมายถึง ปฏิบัติในระดับน้อย
 ค่าเฉลี่ยเลขคณิตตั้งแต่ 1.00-1.49 หมายถึง ปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

สำหรับการนำเสนอผลการวิจัย ซึ่งได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจะได้นำเสนอในบทต่อไป

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งที่จะศึกษาความคิดเห็นของครูต่อกระบวนการนิเทศภายใน ของผู้บริหารโรงเรียนระดับประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย ตามความคาดหวังและการปฏิบัติจริง โดยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของครูต่อกระบวนการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียน ประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย ตามความคาดหวังและการปฏิบัติจริง

ตอนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงาน ตามกระบวนการนิเทศภายใน ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย

สัญลักษณ์ทางสถิติที่ใช้ในการวิจัย

n	หมายถึง	จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูผู้สอน
\bar{X}	หมายถึง	ค่าคะแนนเฉลี่ยเลขคณิต (arithmetic mean)
S.D.	หมายถึง	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)
t	หมายถึง	ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณา t - distribution)
*	หมายถึง	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
P	หมายถึง	ค่าความน่าจะเป็น (probability)
df	หมายถึง	ชั้นแห่งความเป็นอิสระ (degrees of freedom)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา อายุราชการ ระดับชั้นที่สอน หน้าที่พิเศษที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติ ตามรายละเอียดในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	166	44.99
หญิง	203	55.01
รวม	369	100.00
อายุ		
20 - 29 ปี	33	8.94
30 - 39 ปี	207	56.10
40 - 49 ปี	101	27.37
50 ปีขึ้นไป	28	7.59
รวม	369	100.00
ตำแหน่ง		
ครู 1 - 2	2	0.54
อาจารย์ 1	101	27.37
อาจารย์ 2	265	71.82
อาจารย์ 3	1	0.27
รวม	369	100.00

ตารางที่ 2 (ต่อ)

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	56	15.18
ปริญญาตรี	309	83.74
สูงกว่าปริญญาตรี	4	1.08
รวม	369	100.00
อายุราชการ		
น้อยกว่า 5 ปี	46	12.47
6 - 10 ปี	52	14.09
11 - 15 ปี	111	30.08
16 - 20 ปี	96	26.02
21 ปี ขึ้นไป	64	17.34
รวม	369	100.00
ระดับชั้นที่สอน		
ก่อนประถมศึกษา	38	10.30
ชั้น ป. 1 - 2	75	20.33
ชั้น ป. 3 - 4	68	18.43
ชั้น ป. 5 - 6	154	41.73
ชั้น ม. 1 - 3	34	9.21
รวม	369	100.00

ตารางที่ 2 (ต่อ)

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
หน้าที่พิเศษที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติ		
งานวิชาการ	135	36.58
งานกิจการนักเรียน	72	19.51
งานบุคลากร	25	6.78
งานธุรการและการเงิน	84	22.76
งานอาคารสถานที่	26	7.05
รวม	369	100.00

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตารางที่ 2 พบว่า

- เพศ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 55.01 และเป็นเพศชายคิดเป็นร้อยละ 44.99
- อายุ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากอยู่ในกลุ่มอายุระหว่าง 30-39 ปี คิดเป็นร้อยละ 56.10 รองลงมาได้แก่กลุ่มอายุระหว่าง 40-49 ปี คิดเป็นร้อยละ 27.37 สำหรับกลุ่มอายุ 50 ปี ขึ้นไป มีน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 7.59
- ตำแหน่ง ผู้ตอบแบบสอบถามดำรงตำแหน่งอาจารย์ 2 มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 71.82 รองลงมาได้แก่ ตำแหน่งอาจารย์ 1 คิดเป็นร้อยละ 23.37 สำหรับตำแหน่งอาจารย์ 3 มีน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 0.27
- ระดับการศึกษา ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 83.74 รองลงมา ได้แก่ ผู้มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 15.18 สำหรับผู้มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 1.06
- อายุราชการ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีอายุราชการระหว่าง 11-15 ปี คิดเป็นร้อยละ 30.08 รองลงมา ได้แก่ อายุราชการ ระหว่าง 16-20 ปี คิดเป็นร้อยละ 26.02 สำหรับผู้ตอบแบบสอบถามมีอายุราชการน้อยกว่า 5 ปี มีน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 12.47
- ระดับชั้นที่สอน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นครูผู้สอนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 คิดเป็นร้อยละ 41.73 รองลงมา ได้แก่ ครูผู้สอนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 คิดเป็นร้อยละ 20.33 สำหรับครูผู้สอนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 มีน้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 9.21

7. หน้าที่พิเศษที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติ ผู้ตอบแบบสอบถามได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานวิชาการมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 36.58 รองลงมา ได้แก่ งานธุรการและการเงิน คิดเป็น ร้อยละ 22.76 ในขณะที่มีผู้ปฏิบัติงานบุคลากร น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 6.78

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของครูต่อกระบวนการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย ตามความคาดหวังและการปฏิบัติจริงทั้ง 4 ขั้นตอน คือ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ 2 การวางแผน 3 การปฏิบัติการนิเทศ 4 การประเมินผลและการรายงานด้วยการวิเคราะห์ข้อมูล โดยค่าคะแนนเฉลี่ยเลขคณิตส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและ ค่าที (t-test) ตามรายละเอียดในตารางที่ 3- 7 ดังนี้

ตารางที่ 3 การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน

รายการ	ความคาดหวัง		การปฏิบัติจริง		t
	ของครู		ของผู้บริหาร		
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
1. แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ	3.47	0.58	2.70	0.67	17.76*
2. กำหนดรายละเอียดของเรื่องที่จะศึกษา สภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ	3.32	0.58	2.61	0.63	16.75*
3. กำหนดวิธีการศึกษาและสำรวจข้อมูล	3.32	0.62	2.57	0.63	17.40*
4. ประชุมคณะครูในโรงเรียนเพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการสอนของครู	3.58	0.57	2.82	0.76	16.59*
5. สำรวจปัญหาและอุปสรรคที่มีผลกระทบ ต่อการเรียนของนักเรียน	3.44	0.61	2.63	0.71	17.59*
6. นำผลการปฏิบัติงานที่ผ่านมาเป็นข้อมูล ในการวางแผนนิเทศภายใน	3.42	0.56	2.62	0.70	17.13*
7. จัดลำดับความสำคัญของปัญหาที่ต้อง วางแผนแก้ไขปรับปรุงก่อนหลังตามลำดับ	3.35	0.59	2.52	.069	18.94*
8. จัดให้ครูมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ หาสาเหตุของปัญหา	3.38	0.62	2.61	2.72	16.35*

ตารางที่ 3 (ต่อ)

รายการ	ความคาดหวัง		การปฏิบัติจริง		t
	ของครู		ของผู้บริหาร		
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
9. จัดให้ครูมีส่วนร่วมในการคิดหาวิธีการ แก้ปัญหาและกำหนดทางเลือก	3.38	0.61	2.63	0.71	15.94*
10. ประเมินผลการศึกษาศาภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของโรงเรียน	3.43	0.61	2.60	0.66	18.36*
รวม	3.41	0.40	2.61	0.50	23.74*

* $P < .05$, $df = 368$, t จากตาราง = 1.960

จากตารางที่ 3 ปรากฏว่า ความคาดหวังของครูต่อการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการตามกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนเรื่องการประชุมคณะครูในโรงเรียนเพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการสอนของครู อยู่ในระดับที่มากที่สุดส่วนเรื่องอื่น ๆ ของความคาดหวังของครู อยู่ในระดับมากทุกข้อ

การปฏิบัติจริงของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาต่อการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการตามกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน อยู่ในระดับมากทุกข้อ

เมื่อพิจารณาโดยส่วนรวมแล้ว ทั้งความคาดหวังของครูและการปฏิบัติจริงของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาต่อการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการตามกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนอยู่ในระดับมาก

เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย ระหว่างความคาดหวังของครูกับการปฏิบัติจริงของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการตามกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน ทั้งรายข้อและโดยส่วนรวมพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างน้อยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4 การวางแผน ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน

รายการ	ความคาดหวัง		การปฏิบัติจริง		t
	ของครู		ของผู้บริหาร		
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
1. จัดตั้งคณะทำงานในการวางแผนนิเทศ ภายในโรงเรียน	3.51	0.57	2.71	0.71	18.76*
2. ให้คณะครูมีส่วนในการวางแผนนิเทศ ภายในโรงเรียน	3.46	0.59	2.59	0.71	18.98*
3. จัดตั้งคณะกรรมการบริหารงานด้านการ นิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน	3.40	0.61	2.57	0.71	17.50*
4. ตั้งเป้าหมายในการดำเนินการนิเทศ ภายในโรงเรียน โดยมุ่งแก้ปัญหา ต่าง ๆ ตามลำดับโดยคำนึงถึง นโยบายของหน่วยเหนือไปด้วยพร้อมกัน	3.44	0.57	2.61	0.71	17.50*
5. จัดทำแผนงานนิเทศภายในโรงเรียน ประจำปีก่อนการนิเทศ	3.50	0.57	2.67	0.76	17.67*
6. แบ่งหน้าที่รับผิดชอบแก่ผู้ร่วมงานก่อน การนิเทศ	3.43	0.60	2.73	0.75	14.32*
7. จัดสรรงบประมาณเพื่อใช้ในการนิเทศ	3.22	0.74	2.27	0.75	18.29*
8. เตรียมสื่อและเครื่องมือก่อนการนิเทศ	2.24	0.65	2.37	0.72	18.04*
9. วางแผนให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมแก้ ปัญหาและพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน	3.28	0.71	2.35	0.75	17.62*
10. วางนโยบายเกี่ยวกับหน้าที่และ ความรับผิดชอบในการทำงานของครู ไว้อย่างชัดเจน	3.53	0.57	2.74	0.78	16.31*
11. วางแผนการจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ให้ตรง ตามหลักสูตรและความต้องการของครู	3.52	0.58	2.61	0.77	18.70*

ตารางที่ 4 (ต่อ)

รายการ	ความคาดหวัง		การปฏิบัติจริง		t
	ของครู		ของผู้บริหาร		
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
12. จัดพิมพ์แผนการปฏิบัติการนิเทศแจกให้					
ครูและผู้เกี่ยวข้อง	3.46	0.60	2.63	0.83	16.33*
13. ติดตามกำกับการวางแผน และกำหนด					
ทางเลือกในการนิเทศภายในโรงเรียน	2.34	0.51	2.54	0.72	17.13*
14 ประเมินผลการวางแผนการนิเทศภายใน					
โรงเรียน	3.38	0.61	2.53	0.77	16.91*
รวม	3.41	0.43	2.54	0.51	23.02*

*P<.05, df = 368, t จากตาราง = 1.960

จากตารางที่ 4 ปรากฏว่าความคาดหวังของครูต่อการวางแผนตามกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน เรื่องการจัดตั้งคณะทำงานในการวางแผนนิเทศภายในโรงเรียนจัดทำแผนงานนิเทศภายในโรงเรียนประจำก่อนการนิเทศ การวางนโยบายเกี่ยวกับหน้าที่และความรับผิดชอบในการทำงานครูไว้อย่างชัดเจน และการวางแผนการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ให้ตรงตามหลักสูตรและความต้องการของครู อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนเรื่องอื่น ๆ ของความคาดหวังของครู อยู่ในระดับมากทุกข้อ

ส่วนการปฏิบัติจริงของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาต่อการวางแผนตามกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน เรื่องการจัดสรรงบประมาณเพื่อใช้ในการนิเทศ การเตรียมสื่อและเครื่องมือก่อนการนิเทศ การวางแผนให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมแก้ปัญหาและพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน อยู่ในระดับน้อย ส่วนเรื่องอื่น ๆ มีการปฏิบัติจริง อยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาโดยส่วนรวมแล้ว ทั้งหมดความคาดหวังของครูและการปฏิบัติจริงของ

ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาต่อการวางแผน ตามกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน อยู่
ในระดับมาก

เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่าง ของค่าเฉลี่ยระหว่างความคาดหวังของครูกับการ
ปฏิบัติจริงของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษาด้านการวางแผนตามกระบวนการนิเทศภายใน
โรงเรียนทั้งรายชื่อและโดยส่วนรวม พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
ระดับ .05

ตารางที่ 5 การปฏิบัติการนิเทศ ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน

รายการ	ความคาดหวัง		การปฏิบัติจริง		t
	ของครู		ของผู้บริหาร		
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
1. ประชุมผู้เกี่ยวข้องเพื่อทำความเข้าใจ รายละเอียดของโครงการนิเทศภายใน โรงเรียน	3.46	0.60	2.69	0.79	16.67*
2. จัดหาสื่อเพื่อให้ครูได้ใช้ประกอบการสอน ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น	3.41	0.62	2.49	0.73	19.00*
3. จัดให้มีการประสานงานและบุคลากรที่ เกี่ยวข้อง เพื่อให้กิจกรรมการนิเทศ ได้ดำเนินการไปในทิศทางเดียวกัน	3.37	0.60	2.55	0.76	16.51*
4. ช่วยเหลือให้ความรู้แก่ครูผู้ปฏิบัติการสอน	3.48	0.59	2.55	0.75	18.77*
5. เปิดโอกาสให้ครูได้ปรึกษาหารือเกี่ยวกับ ปัญหาการปฏิบัติงานการนิเทศภายในร่วมกัน	3.47	0.58	2.59	0.77	17.52*
6. สนับสนุนให้บุคลากรในโรงเรียนหมุนเวียน ทำการนิเทศ	3.33	0.64	2.48	0.77	18.24*
7. เปิดโอกาสให้ครูผู้สอนแสดงความคิดเห็น ในการนิเทศ	3.43	0.60	2.66	0.81	16.67*
8. ปฏิบัติการนิเทศโดยใช้วิธีการตรวจผลงาน นักเรียน	3.29	0.65	2.56	0.75	15.30*
9. ปฏิบัติการนิเทศโดยการตรวจสอบและเสนอ แนะในการจัดการเรียนการสอนของครู	2.33	0.57	2.62	0.66	15.89*

ตารางที่ 5 (ต่อ)

รายการ	ความคาดหวัง		การปฏิบัติจริง		t
	ของครู		ของผู้บริหาร		
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
10. ปฏิบัติการนิเทศตามแผนหรือโครงการต่าง ๆ ที่วางไว้	3.40	0.59	2.66	0.71	16.26*
11. ตรวจสอบการสอนและสังเกตการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนตามแผนการสอนที่กำหนดไว้	3.44	0.58	2.74	0.78	15.44*
12. จัดการสถิติวิธีสอนแบบใหม่ที่มีคุณภาพ	3.31	0.67	2.25	0.72	20.71*
13. จัดหาและสนับสนุนให้ครูได้อ่านเอกสาร หลักสูตร คู่มือครู หนังสือเรียน และตำรา เกี่ยวกับวิชาชีพครู	3.54	0.55	2.71	0.77	17.42*
14. นำคณะครูไปศึกษาดูงานนิทรรศการหรือ กิจการอื่น ๆ นอกสถานที่	3.41	0.70	2.25	0.84	20.61*
15. จัดอบรมหรือประชุมเชิงปฏิบัติการในเรื่อง ต่าง ๆ ตามความต้องการของครู	3.42	0.66	2.44	0.75	19.74*
16. จัดส่งครูเข้าร่วมประชุม หรืออบรมตาม ที่หน่วยงานทางการศึกษาจัดขึ้น	3.60	0.57	2.97	0.83	13.12*
17. ใช้วิธีจัดป้ายนิเทศและแสดงผลงาน ในการนิเทศ	3.37	0.65	2.59	0.75	16.01*
18. ใช้แบบสังเกตการสอนในการนิเทศ	3.23	0.62	2.54	0.71	14.97*
19. ใช้แบบสอบถามในการนิเทศ	3.14	0.72	2.31	0.77	16.54*
20. ใช้เอกสารและตำราในการนิเทศ	2.19	0.68	2.47	0.77	14.40*
รวม	3.38	0.43	2.56	0.50	23.37*

*P<.05, df = 368, t จากตาราง = 1.960

จากตารางที่ 5 ปรากฏว่า ความคาดหวังของครูต่อการปฏิบัติการณ์เทศตาม กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน เรื่องการจัดหาและสนับสนุนให้ครูได้อ่านเอกสารหลัก สูตร คู่มือครู หนังสือเรียน และตำราเกี่ยวกับวิชาชีพครู และการจัดส่งครูเข้าร่วมประชุม หรือ อบรมตามหน่วยงานทางการศึกษาหรือหน่วยงานอื่นๆจัดขึ้น อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนเรื่องอื่นๆ ของความคาดหวังของครู อยู่ในระดับมากทุกข้อ

ส่วนการปฏิบัติจริงของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา ต่อการปฏิบัติการณ์เทศตาม กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน เรื่องการจัดหาสื่อเพื่อให้ครูได้ใช้ประกอบการเรียน การสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การสนับสนุนให้บุคลากรในโรงเรียนหมุนเวียนทำ การนิเทศ การสาธิตวิธีสอนแบบใหม่ที่คุณภาพ การนำคณะครูไปศึกษาดูงานนิทรรศการหรือ กิจการอื่น ๆ นอกสถานที่ การจัดอบรมหรือประชุม เชิงปฏิบัติการในเรื่องต่างๆตาม ความต้องการของครู การใช้แบบสอบถามในการนิเทศการใช้เอกสารและตำราในการนิเทศ อยู่ในระดับน้อย ส่วนเรื่องอื่นๆมีการปฏิบัติจริง อยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาโดยส่วนรวมแล้ว ทั้งความคาดหวังของครูและการปฏิบัติจริงของผู้ บริหาร โรงเรียนประถมศึกษาของครูและการปฏิบัติจริงของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา ต่อการปฏิบัติการณ์เทศตาม กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน อยู่ในระดับมาก

เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย ระหว่างความคาดหวังของครูกับการ ปฏิบัติจริงของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษาด้านการปฏิบัติการณ์เทศตาม กระบวนการ นิเทศภายในโรงเรียนทั้งรายข้อและโดยส่วนรวม พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 6 การประเมินผลและการรายงาน ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน

รายการ	ความคาดหวัง		การปฏิบัติจริง		t
	ของครู		ของผู้บริหาร		
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
1. ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีประเมิน	3.34	0.64	2.53	0.76	16.92*
2. บันทึกผลและจัดทำสถิติภายหลังการนิเทศ	3.31	0.62	2.49	0.70	17.18*
3. ติดตามความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน	3.39	0.61	2.59	0.72	16.83*
4. ประเมินผลการดำเนินงานนิเทศภายใน เป็นระยะตามที่กำหนด	3.39	0.58	2.59	0.73	17.15*
5. ประเมินผลการนิเทศภายในครอบคลุม ทั้งด้านปัจจัย กระบวนการ และผลผลิต	3.72	0.89	2.46	0.67	17.55*
6. นำผลการประเมินมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับ เกณฑ์ วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้	3.28	0.63	2.44	0.69	17.54*
7. ตรวจสอบปัญหาและอุปสรรคขณะปฏิบัติ งานนิเทศ	3.31	0.63	2.49	0.69	17.07*
8. ติดตามกำกับ การประเมินผลการนิเทศ ภายในโรงเรียน	3.43	0.57	2.60	0.69	17.39*
9. จัดทำหลักฐานการประเมินผลการนิเทศ ภายในโรงเรียน	3.46	0.60	2.66	0.78	17.09*
10. สรุปรายงานผลการนิเทศให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ	3.43	0.61	2.53	0.79	18.44*
รวม	3.31	0.48	2.54	0.55	21.54*

* $P < .05$, $df = 368$, t จากตาราง = 1,960

จากตารางที่ 6 ปรากฏว่า ความคาดหวังของครูต่อการประเมินผลและการรายงานตาม
กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน อยู่ในระดับมากทุกข้อ

ส่วนการปฏิบัติจริงของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาต่อการประเมินผลและการรายงานตามกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน เรื่องการบันทึกผลและการจัดทำสถิติภายหลังการนิเทศการประเมินผลการนิเทศภายในครอบคลุมทั้งด้านปัจจัย กระบวนการและผลผลิตการนำผลการประเมินมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับเกณฑ์ วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ การตรวจสอบปัญหาและอุปสรรคขณะปฏิบัติงานนิเทศ อยู่ในระดับน้อย ส่วนเรื่องอื่นๆมีการปฏิบัติจริง อยู่ในระดั้มาก

เมื่อพิจารณาโดยส่วนรวมแล้ว ทั้งความคาดหวังของครูและการปฏิบัติจริงของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาต่อการประเมินผลและการรายงาน ตามกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน อยู่ในระดั้มาก

เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างความคาดหวังของครูกับการปฏิบัติจริงของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ด้านการประเมินผลและการรายงาน ตามกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน ทั้งรายชื่อและโดยส่วนรวม พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 7 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลและเปรียบเทียบความคาดหวังของครูกับการปฏิบัติจริง ตามกระบวนการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียน ประถมศึกษาทั้ง 4 ขั้นตอน ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน

รายการ	ความคาดหวัง ของครู		การปฏิบัติจริง ของผู้บริหาร		t
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
	1. การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและ ความต้องการ	3.41	0.40	2.64	
2. การวางแผน	3.41	0.43	2.54	0.51	23.02*
3. การปฏิบัติการณ์เทศภายในโรงเรียน	3.38	0.44	2.56	0.50	23.37*
4. การประเมินผลและการรายงาน	3.31	0.48	2.54	0.55	21.54*
รวม	3.38	0.44	2.56	0.50	23.01*

* $P < .05$, $df = 368$, t จากตาราง = 1,960

จากตารางที่ 7 ปรากฏว่า ความคาดหวังของครูต่อกระบวนการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา อยู่ในระดับมากทุกขั้นตอน

ส่วนการปฏิบัติจริงของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาต่อกระบวนการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียน อยู่ในระดับมากทุกขั้นตอน

เมื่อพิจารณาโดยส่วนรวมแล้ว ทั้งความคาดหวังของครูและการปฏิบัติจริงของผู้บริหารโรงเรียนต่อกระบวนการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ทุกขั้นตอน อยู่ในระดับมาก

เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างความคาดหวังของครูกับการปฏิบัติจริงของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา เกี่ยวกับกระบวนการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ตามความคิดเห็นของครูทั้งโดยขั้นตอนและโดยส่วนรวม พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 3 ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะการดำเนินงาน ตามกระบวนการ
นิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด
หนองคาย ทั้ง 4 ขั้นตอน ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน ดังนี้

1. ปัญหาและอุปสรรค	ขั้นการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ	ร้อยละ	
1.1	ผู้บริหารโรงเรียนยังไม่ให้ความสำคัญเท่าที่ควร	24.45	
1.2	ขาดระบบวิธีการขั้นตอนในการศึกษาวิเคราะห์ปัญหา	21.40	
1.3	ผู้บริหารโรงเรียนไม่เข้าใจขอบข่ายบทบาทหน้าที่ของตน	17.46	
1.4	โรงเรียนขาดเครื่องมือ สื่อ ที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล	13.53	
1.5	การกำหนดปัญหาและความต้องการไม่ตรงตามสภาพปัญหาและ ความต้องการที่แท้จริงของครู อาจารย์	8.73	
1.6	ครูอาจารย์ไม่มีส่วนร่วมในการคิดหาวิธีการแก้ปัญหาและ กำหนดทางเลือก	5.68	
1.7	ผู้บริหารโรงเรียนมีภารกิจด้านอื่น ๆ มากเกินไปไม่มีเวลา ศึกษาความต้องการของครู	3.49	
1.8	โรงเรียนมีบุคลากรจำกัดไม่เพียงพอต้องสอนประจำชั้นและ ทำงานอื่นๆ	2.62	
1.9	โรงเรียนไม่ได้ดำเนินการสำรวจสภาพปัญหาและอุปสรรคที่มีอยู่ อย่างจริงจัง	1.75	
1.10	โรงเรียนไม่มีการแต่งตั้งคณะทำงาน	0.89	
	ข้อเสนอแนะ	ขั้นการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ	ร้อยละ
1.	ควรจัดประชุมเชิงปฏิบัติการผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับการ ปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน	34.78	
2.	ควรเปิดโอกาสให้คณะครูมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	26.09	
3.	ควรแต่งตั้งคณะทำงานและประชุมร่วมกัน	17.39	
4.	ควรจัดสรรงบประมาณสนับสนุนให้เพียงพอ	8.70	
5.	ควรลดบทบาทหน้าที่ด้านอื่นๆที่ไม่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียนให้น้อยลง	8.69	

6. ควรจัดให้มีการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาของโรงเรียนไว้ล่วงหน้าก่อนเปิดภาคเรียนของทุกปี	ร้อยละ 4.35
2. ปัญหาและอุปสรรค ขั้นการวางแผน	ร้อยละ
2.1 การวางแผนงานไม่สอดคล้องกับสภาพปัญหาที่แท้จริงของโรงเรียน	18.14
2.2 การวางแผนขาดการยอมรับจากคณะครูในโรงเรียน	17.33
2.3 คณะครูในโรงเรียนไม่ทราบนโยบาย วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และวิธีการดำเนินงานนิเทศภายในที่ชัดเจน	15.16
2.4 ผู้บริหารโรงเรียนและคณะครูไม่เห็นความสำคัญของการวางแผนการนิเทศภายในโรงเรียน	12.27
2.5 ผู้บริหารโรงเรียนขาดความรู้ ทักษะด้านการวางแผน	9.38
2.6 งบประมาณในการดำเนินงานมีอย่างจำกัด	7.94
2.7 ไม่มีการประชุมคณะครูเพื่อมีส่วนร่วมในการวางแผน	6.50
2.8 ผู้บริหารโรงเรียนไม่สามารถหาเครื่องมือ สื่อ หรือนวัตกรรมทางการศึกษามาใช้ในการนิเทศภายใน	5.05
2.9 ไม่สามารถปฏิบัติงานนิเทศภายในโรงเรียนได้ตามแผนที่กำหนดไว้	3.25
2.10 ครูไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองเกี่ยวกับการดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียน	2.53
2.11 ไม่สามารถวางแผนให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน	2.18
ข้อเสนอแนะ ขั้นการวางแผน	ร้อยละ
1. ควรนำผลการวิเคราะห์สภาพปัญหามาใช้ประกอบการวางแผน	18.10
2. ควรประชุมชี้แจงครูให้เข้าใจถึงนโยบายเป้าหมายการดำเนินงานนิเทศภายในอย่างชัดเจน	14.66
3. ควรกำหนดแนวทางในการนิเทศภายในไว้ล่วงหน้าและต่อเนื่อง	12.07
4. ควรมีแผนงานควบคุม กำกับ ติดตามและนิเทศอย่างเป็นระบบ	10.34
5. ควรเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมและรับผิดชอบงานนิเทศภายใน	10.34
6. ควรกำหนดบทบาทหน้าที่ของบุคลากรไว้อย่างชัดเจน	10.34
7. ควรจัดทำเอกสารประกอบการวางแผนการนิเทศภายใน	8.62

	ร้อยละ
8. ควรจัดทำปฏิทินปฏิบัติงานนิเทศภายในอย่างต่อเนื่อง	8.62
9. ผู้ทำการนิเทศควรใช้สื่อ เครื่องมือในการนิเทศทุกครั้ง	6.91
3. ปัญหาและอุปสรรค ขั้นการปฏิบัติการนิเทศภายใน	ร้อยละ
3.1 การนิเทศภายในเป็นไปในลักษณะการวัดผลการสอนและการ ตรวจสอบหลักฐานการปฏิบัติงานของครู	23.78
3.2 ผู้บริหารโรงเรียนไม่สามารถทำการนิเทศได้อย่างทั่วถึงและ ต่อเนื่องสม่ำเสมอ	19.38
3.3 การนิเทศภายในไม่สนองความต้องการหรือความพึงพอใจของครู	14.54
3.4 ผู้บริหารโรงเรียนขาดความรู้ ทักษะและเทคนิควิธีการนิเทศ	12.77
3.5 โรงเรียนมีข้อจำกัดด้านงบประมาณและบุคลากรที่มีความรู้	7.05
3.6 ครูไม่มีความศรัทธาต่อผู้นิเทศไม่เห็นความสำคัญของการนิเทศ ภายใน	5.29
3.7 ผู้รับผิดชอบงานนิเทศต้องทำหน้าที่สอนประจำชั้นและมีงานธุรการ อื่นมาก	4.80
3.8 การนิเทศภายในโรงเรียนไม่เป็นไปตามระบบและขั้นตอนของ การนิเทศการศึกษา	3.08
3.9 การปฏิบัติงานนิเทศภายในไม่เป็นไปตามแผนระยะเวลาที่กำหนด	3.08
3.10 ผู้บริหารโรงเรียนขาดความรู้ทักษะการใช้สื่อ เครื่องมือในการนิเทศ	2.64
3.11 ผู้บริหารโรงเรียนไม่ให้ความสำคัญต่อการปฏิบัติงานนิเทศภายใน	2.20
3.12 คณะครูไม่เห็นความสำคัญและไม่ให้ความร่วมมือในการนิเทศ	1.35
ข้อเสนอแนะ ขั้นตอนการปฏิบัติการนิเทศภายใน	ร้อยละ
1. ควรประชุมชี้แจงให้ครูมีความเข้าใจ เห็นความสำคัญของการ นิเทศภายใน	15.18
2. การปฏิบัติงานนิเทศภายในควรให้ครูมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมรับผิดชอบ	14.66
3. จัดประชุม สัมมนาผู้บริหาร ครู โดยเน้นด้านความรู้ทักษะการ ปฏิบัติงานนิเทศภายในโรงเรียน	12.57

	ร้อยละ
4. ควรดำเนินการนิเทศภายในอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง	12.57
5. ควรจัดทำสื่อ เครื่องมือในการนิเทศภายใน	10.99
6. ควรสรุปผลการนิเทศให้ผู้รับการนิเทศทราบ	9.42
7. ผู้นิเทศควรมีความรู้ความสามารถและเชื่อมั่นในตนเอง	8.90
8. ควรจัดโรงเรียนต้นแบบการนิเทศภายในเป็นตัวอย่าง	8.90
9. ควรให้ครูในโรงเรียนมีการนิเทศกันเองบ้าง	6.81
4. ปัญหาและอุปสรรค ขั้นการประเมินผลและการรายงาน	ร้อยละ
4.1 โรงเรียนไม่ได้ประเมินผลการปฏิบัติงานนิเทศอย่างจริงจัง	31.94
4.2 ขาดการนำข้อมูลมาใช้ในการปรับปรุง แก้ไข การปฏิบัติงาน	21.53
4.3 ไม่มีอุปกรณ์ สื่อ เครื่องมือที่จะใช้ในการประเมินผล	13.89
4.4 การประเมินผลไม่เป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด	9.03
4.5 การประเมินผลมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเป็นสำคัญ	8.33
4.6 การประเมินผลทำโดยผู้รับผิดชอบโครงการเพียงฝ่ายเดียว	5.59
4.7 ครูไม่มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สรุปผลการดำเนินงานนิเทศ	4.17
4.8 ไม่ได้สรุปผลการนิเทศและเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาให้ครูทราบ	2.78
4.9 ไม่มีรูปแบบการประเมินผลและรายงานผลที่แน่นอนและถูกต้อง	2.77
ข้อเสนอแนะขั้นการประเมินผลและการรายงาน	ร้อยละ
1. ควรจัดให้มีการประเมินผลการปฏิบัติงานนิเทศเป็นระยะๆ ต่อเนื่อง	21.28
2. ควรนำข้อมูลจากการประเมินผลการนิเทศมาวิเคราะห์เพื่อใช้ในการปรับปรุงงาน	19.15
3. ควรมีการควบคุม กำกับ ติดตาม ให้มีการประเมินผลตามระยะเวลาที่กำหนดไว้	14.89
4. การประเมินผลควรมุ่งเน้นพฤติกรรมการทำงานร่วมกันเป็นสำคัญ	12.76
5. ควรจัดหาสื่อ เครื่องมือประเมินผลที่มีคุณภาพ	12.76
6. ควรมีเอกสาร คู่มือ แนวปฏิบัติการประเมินผลอย่างเป็นระบบ	10.64
7. ควรมีการสรุปรายงานผลให้ผู้เกี่ยวข้องทราบทุกครั้งหลังจากการประเมินผล	8.52

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ มุ่งที่จะศึกษาความคิดเห็นของครูต่อกระบวนการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย ตามความคาดหวังและการปฏิบัติจริง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย จำนวน 375 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบตรวจคำตอบแบบมาตราประมาณค่าและแบบสอบถามปลายเปิดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เก็บรวบรวมข้อมูลโดยไปส่งและรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC หาค่าร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยใช้ค่าที (t-test) และวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะการดำเนินงานตามกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผลและข้อเสนอแนะได้ ดังนี้

สรุปการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ครูผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 55.01 และผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ อายุระหว่าง 30-39 ปี ร้อยละ 56.10 ดำรงตำแหน่ง อาจารย์ 2 ร้อยละ 71.82 มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 83.74 มีอายุราชการระหว่าง 11-15 ปี ร้อยละ 30.08 ทำการสอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ร้อยละ 41.73 หน้าที่พิเศษที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติคือ ด้านงานวิชาการ ร้อยละ 36.58

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและเปรียบเทียบเกี่ยวกับความคาดหวังของครูกับการปฏิบัติจริง

ตามกระบวนการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย ทั้ง 4 ขั้นตอน คือ 1 ขั้นการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ 2 ขั้นการวางแผน 3 ขั้นการปฏิบัติการนิเทศ 4 ขั้นการประเมิน และการรายงานตามความคิดเห็นของครู สรุปได้ดังนี้

2.1 ชั้นการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ พบว่า

ความคาดหวังของครูต่อการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการตามกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนทั้งหมด 10 ข้อ เรื่องที่อยู่ในระดับมากที่สุด มีเรื่องเดียวคือ การประชุมคณะครูในโรงเรียนเพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคต่างๆที่เกี่ยวกับการสอนของครู ส่วนเรื่องอื่นๆ อีก 9 ข้อ ของความคาดหวังของครู อยู่ในระดับมากที่สุด

ส่วนการปฏิบัติจริงของผู้บริหารโรงเรียนต่อการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการตามกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด

เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างความคาดหวังของครูกับการปฏิบัติจริงของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการตามกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนเป็นรายข้อและโดยส่วนรวม พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 ชั้นการวางแผน พบว่า

ความคาดหวังของครูต่อการวางแผนตามกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนทั้งหมด 14 ข้อ เรื่องที่อยู่ในระดับมากที่สุด มี 4 ข้อ ได้แก่ การจัดตั้งคณะทำงานในการวางแผนนิเทศภายในโรงเรียน การจัดทำแผนงานนิเทศภายในโรงเรียนประจำปีก่อนการนิเทศ การวางแผนนโยบายเกี่ยวกับหน้าที่และความรับผิดชอบในการทำงานของครูไว้อย่างชัดเจนและการวางแผนการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ให้ตรงตามหลักสูตรและความต้องการของครู ส่วนเรื่องอื่นๆของความคาดหวังของครูอีก 10 ข้อ อยู่ในระดับมากที่สุด

ส่วนการปฏิบัติจริงของผู้บริหารโรงเรียนต่อการวางแผนตามกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน ที่อยู่ในระดับน้อยมี 4 ข้อ ได้แก่ การจัดสรรงบประมาณเพื่อใช้ในการนิเทศการเตรียมสื่อและเครื่องมือก่อนการนิเทศ และการวางแผนให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมแก้ปัญหาและพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน ส่วนเรื่องอื่น ๆ อีก 10 ข้อ มีการปฏิบัติจริง อยู่ในระดับมาก

เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างความคาดหวังของครูกับการปฏิบัติจริงของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ด้านการวางแผนตามกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนเป็นรายข้อทั้ง 14 ข้อและโดยส่วนรวม พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 ชั้นการปฏิบัติการณ์ภายในโรงเรียน พบว่า

ความคาดหวังของครูต่อการปฏิบัติการณ์ภายในโรงเรียน

โรงเรียนทั้งหมด 20 ข้อ เรื่องที่อยู่ในระดับมากที่สุดมี 2 ข้อ ได้แก่การจัดการจัดหาและสนับสนุน ให้อครูได้ศึกษาเอกสาร หลักสูตร คู่มืออครู หนังสือเรียนและตำราเกี่ยวกับวิชาชีพอครู การ จัดส่งอครูเข้าร่วมประชุมหรืออบรมตามหน่วยงานทางการศึกษาหรือหน่วยงานอื่น ๆ จัดขึ้น ส่วนเรื่องอื่น ๆ อีก 18 ข้อ ของความคาดหวังของอครู อยู่ในระดับมากทุกข้อ

ส่วนการปฏิบัติจริงของผู้บริหาร โรงเรียนต่อการปฏิบัติกาการนิเทศตาม กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน ที่อยู่ในระดับน้อยมี 7 ข้อ ได้แก่การจัดการหาสื่อเพื่อให้อครู ได้ใช้ประกอบการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การสนับสนุนให้อครูลากรในโรง เรียนหมุนเวียนทำการนิเทศ การสาธิตวิธีสอนแบบใหม่ที่มีคุณภาพ การนำคณะอครูไปศึกษา ดูงานนิทรรศการหรือกิจการอื่นนอกสถานที่ การจัดอบรมหรือประชุมเชิงปฏิบัติการ ใน เรื่องต่างๆตามความต้องการของอครู การใช้แบบสอบถามในการนิเทศ การใช้เอกสารและ ตำราในการนิเทศ ส่วนเรื่องอื่นๆ อีก 13 ข้อ มีการปฏิบัติจริง อยู่ในระดับมาก

เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างความคาดหวังของอครูกับ การปฏิบัติจริงของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษาด้านการปฏิบัติกาการนิเทศ ตามกระบวนการ นิเทศภายในโรงเรียนเป็นรายข้อทั้ง 20 ข้อ และโดยส่วนรวม พบว่า มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.4 ขั้นตอนการประเมินผลและการรายงาน พบว่า

ความคาดหวังของอครูต่อการประเมินผลและการรายงาน ตามกระบวนการ นิเทศภายในโรงเรียนทั้งหมด 10 ข้อ อยู่ในระดับมากทุกข้อ

ส่วนการปฏิบัติจริงของผู้บริหาร โรงเรียนต่อการประเมินผลและการรายงาน ตามกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนที่อยู่ในระดับน้อยมี 4 ข้อ ได้แก่ การบันทึกผลและ การจัดทำสถิติภายหลังการนิเทศ การประเมินผลการนิเทศภายในครอบคลุมทั้งด้านปัจจัย กระบวนการและผลผลิต การนำผลการประเมินมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับเกณฑ์วัดดู ประสงค์ที่กำหนดไว้ การตรวจสอบปัญหาและอุปสรรคขณะปฏิบัติงานนิเทศ ส่วนเรื่อง อื่นๆ มีการปฏิบัติจริง อยู่ในระดับมาก

เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างความคาดหวังของอครู กับการปฏิบัติจริงของผู้บริหาร โรงเรียนด้านการประเมินผลและการรายงาน ตามกระบวนการ นิเทศภายในโรงเรียนเป็นรายข้อทั้ง 10 ข้อ และโดยส่วนรวม พบว่า มีความแตกต่าง กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.5 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลและการเปรียบเทียบความคาดหวังของอครูกับการ ปฏิบัติจริง ตามกระบวนการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาทั้ง 4 ขั้นตอน

เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างความคาดหวังของครูกับการปฏิบัติจริงของผู้บริหาร โรงเรียน ตามกระบวนการนิเทศภายในของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา ศึกษา ตามความคิดเห็นของครูทั้ง 4 ขั้นตอนและโดยส่วนรวมพบว่ามีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะ

การดำเนินงานตามกระบวนการนิเทศภายในของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย ทั้ง 4 ขั้นตอน ตามความคิดเห็นของครู ผู้สอน ปรากฏดังนี้

3.1 ปัญหาอุปสรรค การดำเนินงานตามกระบวนการนิเทศภายในของผู้บริหาร โรงเรียน ทั้ง 4 ขั้นตอน มีประเด็นที่น่าสนใจ 42 ข้อ สำหรับข้อที่มีค่าร้อยละสูงสุดในแต่ละขั้นตอน คือ

3.1.1 ผู้บริหารโรงเรียนยังไม่ให้ความสำคัญต่อการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการของโรงเรียนเท่าที่ควร (ร้อยละ 24.45)

3.1.2 การวางแผนงานโครงการนิเทศภายในโรงเรียน ไม่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของโรงเรียน (ร้อยละ 18.14)

3.1.3 การนิเทศภายในเป็นไปในลักษณะการวัดผลการสอนและการสอน ตรวจสอบหลักฐานการปฏิบัติงานของครู ทำให้ครูขาดความเชื่อมั่นในการจัดการเรียน การสอน (ร้อยละ 23.78)

3.1.4 โรงเรียนไม่ประเมินผลการปฏิบัติงานนิเทศของโรงเรียนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง (ร้อยละ 31.94)

3.2 ข้อเสนอแนะ ในการปรับปรุงการดำเนินงานตามกระบวนการนิเทศภายใน ของผู้บริหารโรงเรียน ทั้ง 4 ขั้นตอน มีประเด็นที่น่าสนใจ 31 ข้อ สำหรับข้อที่มีค่า ร้อยละ สูงสุดในแต่ละขั้นตอน คือ

3.2.1 ควรจัดประชุมเชิงปฏิบัติการผู้บริหาร โรงเรียนเกี่ยวกับการปฏิบัติ งานตามกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน โดยเน้นให้เห็นความสำคัญและความจำเป็นของ การปฏิบัติงานแต่ละขั้นตอน (ร้อยละ 34.78)

3.2.2 ควรนำผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการมาใช้ ประกอบการวางแผนงาน โครงการนิเทศภายในโรงเรียนตามลำดับความสำคัญก่อนหลัง (ร้อยละ 18.10)

3.2.3 ควรประชุมชี้แจงให้คณะครูมีความเข้าใจเห็นความสำคัญของการเห็นความสำคัญของการนิเทศภายในและยอมรับการเปลี่ยนแปลงทางวิชาการใหม่ๆอยู่เสมอ (ร้อยละ 15.18)

3.2.4 ควรจัดให้มีการประเมินผลการปฏิบัติงานนิเทศภายในเป็นระยะ ๆ อย่างสม่ำเสมอและแจ้งผลให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ (ร้อยละ 21.28)

อภิปรายผล

จากสรุปผลการวิจัยเรื่องความคิดเห็นของครูต่อกระบวนการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย ตามความคาดหวังและการปฏิบัติจริง ผู้วิจัยขอเสนอข้ออภิปรายผลการวิจัยในประเด็นที่สำคัญ ในแต่ละขั้นตอนและโดยส่วนรวม ดังนี้

1. **ขั้นการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ ผลการวิจัย พบว่า** ความคิดเห็นตามความคาดหวังของครูในขั้นการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ ตามกระบวนการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียน ที่อยู่ในระดับมากที่สุด คือต้องการให้มีการประชุมคณะครูในโรงเรียน เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการสอนของครู แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการของโรงเรียนและประเมินผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการของโรงเรียน ในเรื่องการประชุมคณะครูนี้ สุจริต เพียรชอบ (2514: 24) ได้เสนองานนิเทศการศึกษาที่ครูใหญ่ควรจัดทำไว้หลายประการคือ การประชุมนิเทศครูใหม่เพื่อให้รู้แนวทางการปฏิบัติงาน จัดประชุมครูก่อนและหลังเปิดปิดภาคเรียน การจัดประชุมปฏิบัติการเพื่อมอบงานให้ครูแต่ละคน การจัดอบรม สัมมนาเพื่อดูปัญหาและหาแนวทางแก้ปัญหา นอกจากนี้ ไวลส์ (Wiles 1983: 53) ได้เสนอหลักการนิเทศซึ่งเหมาะสำหรับการนิเทศภายในโรงเรียนไว้ว่าควรให้ความสำคัญกับครูทุกคน แผนงานหรือความเจริญก้าวหน้าเป็นผลจากการทำงานเป็นคณะ หาโอกาสพบปะสังสรรค์เป็นกันเองกับครูอย่างสม่ำเสมอเป็นมิตรไมตรีกับบุคคลทั่วไป และปรึกษากับหมู่คณะเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงที่พึงจะมี จากข้อค้นพบในการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคการดำเนินงานตามกระบวนการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนที่ครูผู้สอนแสดงความคิดเห็นไว้ พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนไม่ให้ความสำคัญต่อการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการของโรงเรียนเท่าที่ควร ขาดระบบวิธีการขั้นตอนในการศึกษาวิเคราะห์ปัญหาผู้บริหารไม่เข้าใจขอบข่ายบทบาทหน้าที่ของตน โรงเรียนขาดเครื่องมือ สื่อ ที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล โรงเรียนไม่มีการแต่งตั้งคณะทำงาน โรงเรียนมีบุคลากรจำกัดต้องสอนประจำชั้นและทำงานอื่นด้วย ผู้บริหารโรงเรียนมีภาระกิจด้านอื่น ๆ มากเกินไป

ไม่มีเวลาศึกษาความต้องการของครู

ส่วนการปฏิบัติจริงของผู้บริหารโรงเรียนในขั้นการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการตามกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อแต่เมื่อพิจารณาการปฏิบัติจริงของผู้บริหารโรงเรียนในขั้นตอนนี้เป็นรายชื่อ จากข้อค้นพบในการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคการดำเนินงานตามกระบวนการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนที่ครูผู้สอนแสดงความคิดเห็นไว้ พบว่า บางเรื่องที่ผู้บริหารโรงเรียนควรมีการปฏิบัติจริงให้มากขึ้นกว่าเดิม เช่น การจัดลำดับความสำคัญของปัญหาที่ต้องการวางแผนแก้ไขปรับปรุงก่อนหลังตามลำดับ การกำหนดรายละเอียดของเรื่องที่จะศึกษา กำหนดวิธีการศึกษาและสำรวจข้อมูล การประเมินการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการของโรงเรียน ให้คณะครูอาจารย์มีส่วนร่วมในการคิดหาวิธีการแก้ปัญหาและกำหนดทางเลือกเป็นต้น ข้อคิดเห็นของครูดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าความสำคัญมาก ผู้บริหารโรงเรียนควรสนใจและพิจารณาหาทางแก้ไขปรับปรุงการทำงานโดยเร็วต่อไป

เมื่อพิจารณาโดยส่วนรวมแล้วพบว่า ความคิดเห็นที่เป็นทั้งความคาดหวังของครูและความคิดเห็นที่มีต่อการปฏิบัติจริงของผู้บริหารโรงเรียน ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการตามกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้กำหนดนโยบายปรับปรุงประสิทธิภาพการนิเทศการศึกษาให้มีประสิทธิภาพอย่างแท้จริงและให้การนิเทศการศึกษาเป็นไปอย่างทั่วถึง ด้วยการนำสภาพปัญหาการจัดการประถมศึกษาที่ผ่านมา มาพิจารณากำหนดนโยบายได้ดำเนินการต่อเนื่องในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 6 พ.ศ.2530-2534) สำหรับนโยบายด้านบริหารและสนับสนุนในแผนพัฒนาการศึกษา ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) ได้เร่งปรับปรุงการบริหารและการนิเทศการศึกษาให้มี ประสิทธิภาพ โดยเน้นให้ทุกหน่วยงานใช้แผนเป็นเครื่องมือในการดำเนินงาน มีการนิเทศ ติดตาม กำกับ และประเมินผลอย่างเป็นระบบ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2529: 16) ประกอบกับในปัจจุบันนี้ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทางการศึกษา การสื่อสาร โทรคมนาคมมีมากขึ้นทำให้ผู้บริหารโรงเรียนสามารถหาความรู้เพิ่มเติมได้ง่ายจากวิธีการหลายๆอย่าง เช่น การฟังวิทยุ การดูโทรทัศน์ในรายการที่มีคุณค่า เช่น รายการของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช การเสนอข่าวสารของหน่วยงานทางการศึกษามีมากขึ้น นอกจากนี้ผู้บริหารโรงเรียนยังสามารถหาซื้อตำรา เอกสารความรู้ซึ่งมีอยู่มากมายเพื่อนำมาศึกษากันคว้าด้วยตนเอง ด้วยสภาพการและวิธีการต่างๆดังกล่าวผู้บริหารโรงเรียนสามารถปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน ซึ่งจะส่งผลเป็นผลทำให้การปฏิบัติงานนิเทศภายในโรงเรียน

เป็นระบบดีขึ้นกว่าเดิม โดยเฉพาะในเรื่องของการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ โรงเรียนได้ดำเนินการแต่งตั้งคณะครูภายในโรงเรียนเป็นคณะทำงานและจัดทำแบบสำรวจข้อมูลต่างๆแล้วจึงนำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบ และแจกแจงรายละเอียดเพื่อหาปัญหา จัดลำดับความสำคัญของปัญหา ต่อจากนั้นจึงได้วิเคราะห์เพื่อหาสาเหตุและแนวทางแก้ปัญหาคือไป ซึ่งในเรื่องดังกล่าวนี้โรงเรียนได้ปฏิบัติการสำรวจ วิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการเพื่อเป็นข้อมูลในการจัดทำโครงการ แผนงานต่างๆมากขึ้น เช่น การสำรวจปัญหาเกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาการสอนในชั้นเรียนของครู การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน การจัดทำแผนปฏิรูปการศึกษาของโรงเรียนเป็นต้น เพื่อเป็นการพัฒนาการปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนในชั้น การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการมากขึ้นกว่าเดิม ควรพิจารณาข้อเสนอแนะ แนวทางการปรับปรุงการปฏิบัติงานและความคาดหวังของครูผู้สอนซึ่งมีประเด็นที่น่าสนใจ ซึ่งหน่วยงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้องจะนำไปปรับปรุงแก้ไข คือ ควรจัดประชุมเชิงปฏิบัติการผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน ควรเปิดโอกาสให้คณะครูทุกคนมีส่วนร่วมในการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ ทั้งนี้ควรแต่งตั้งคณะทำงานและประชุมปรึกษาหารือเกี่ยวกับปัญหาการจัดการเรียนการสอนไว้ล่วงหน้าก่อนเปิดภาคเรียนของทุกปี เพื่อให้การปฏิบัติงานนิเทศภายในโรงเรียนเป็นไปตามกระบวนการอย่างต่อเนื่องตลอดปีการศึกษา ควรลดบทบาทหน้าที่ด้านอื่นๆที่ไม่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนให้น้อยลง ตลอดจนพิจารณาข้อเสนอแนะอื่นๆดังที่กล่าวไว้ข้างต้นซึ่งจะช่วยให้เห็นแนวทางในการวางแผนการดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียน ให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

2. **ขั้นการวางแผน** ผลการวิจัย พบว่า ความคิดเห็นตามความคาดหวังของครูในขั้นการวางแผน ตามกระบวนการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียน ที่อยู่ในระดับมากที่สุด คือ ต้องการให้มีการวางแผนนโยบายเกี่ยวกับหน้าที่และความรับผิดชอบในการทำงานของครู การวางแผนจัดทำวัสดุอุปกรณ์ให้ตรงตามหลักสูตรและความต้องการของครู จัดตั้งคณะทำงานในการวางแผนนิเทศภายในโรงเรียน จัดทำแผนงานนิเทศภายในโรงเรียนประจำปีก่อนการนิเทศ จัดพิมพ์แผนปฏิบัติการนิเทศแจกให้คณะครูและผู้เกี่ยวข้อง จากข้อค้นพบในการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคการดำเนินงานตามกระบวนการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนที่ครูผู้สอนแสดงความคิดเห็นไว้ พบว่า การวางแผนงานไม่สอดคล้องกับสภาพปัญหาที่แท้จริงของโรงเรียน การวางแผนขาดการยอมรับจากคณะครูในโรงเรียนไม่ทราบนโยบาย วัตถุประสงค์ เป้าหมายและวิธีการดำเนินงานนิเทศภายในที่ชัดเจน ผู้บริหาร

โรงเรียนและคณะครูไม่เห็นความสำคัญของการวางแผนการนิเทศภายในโรงเรียน จึงมีความต้องการให้ผู้บริหารโรงเรียนปฏิบัติงานนิเทศภายในโรงเรียนในเรื่องดังกล่าวข้างต้นในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ บุญเลิศ แสนศักดิ์ (2535: 83-84) ได้แสดงความคิดเห็นว่ากระบวนการนิเทศการศึกษานั้น ควรมี 1) กระบวนการค้นหาปัญหาและความต้องการในการนิเทศ 2) กระบวนการวางแผนนิเทศ 3) กระบวนการกำหนดกลยุทธ์และวิธีการนิเทศ 4) กระบวนการปฏิบัติงานนิเทศ 5) กระบวนการติดตามและประเมินผลงานนิเทศ และถวิล ววรรณปะเก (2524: 84) กล่าวถึง ผลการวิจัยกระบวนการนิเทศการศึกษาว่าต้องมี การกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคลากรทุกขั้นตอน นอกจากนี้แฮริส (Harris 1985: 8-12) ได้กำหนดขอบข่ายของงานนิเทศไว้ 10 ประการ และใน 10 ประการนั้นสิ่งที่สำคัญอย่างหนึ่งก็คือการจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ ซึ่งในเรื่องดังกล่าว ผู้บริหารโรงเรียนควรนำผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการของครูนำมาใช้ประกอบการวางแผน ควรมีการประชุมชี้แจงให้คณะครูเข้าใจถึงนโยบาย เป้าหมายการดำเนินงานนิเทศภายในอย่างชัดเจน ควรกำหนดแนวทางในการนิเทศภายในไว้ล่วงหน้าและต่อเนื่อง ควรมีแผนงานควบคุมกำกับ ติดตามและนิเทศอย่างเป็นระบบ ควรเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมและรับผิดชอบงานนิเทศภายใน และควรกำหนดบทบาทหน้าที่ของบุคลากรไว้อย่างชัดเจน ผู้วิจัยเห็นว่าหากผู้บริหารโรงเรียนดำเนินงานเช่นนี้ได้ ก็น่าจะมีส่วนช่วยให้การบริหารงานเรื่องนี้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ส่วนการปฏิบัติจริงของผู้บริหารโรงเรียน ในขั้นการวางแผนตามกระบวนการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนที่อยู่ในระดับน้อย คือ เรื่องการจัดสรรงบประมาณเพื่อใช้ในการนิเทศ การเตรียมสื่อและเครื่องมือก่อนการนิเทศ การวางแผนให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมแก้ปัญหาและพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน จากข้อค้นพบในการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคการดำเนินงานในขั้นตอนนี้พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนไม่เน้นความสำคัญของการนิเทศภายในจึงไม่ได้ตั้งงบประมาณหรือกันเงินไว้ใช้ ทำให้ขาดสื่อและเครื่องมือในการดำเนินงานนิเทศ ส่วนที่ผู้บริหารโรงเรียนไม่ให้ความสำคัญแก่ชุมชนให้เข้ามาช่วยแก้ปัญหาและพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนนั้น อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนไม่ได้ความร่วมมือและความสัมพันธ์อันดีกับชุมชนมาก่อน ซึ่งสอดคล้องกับ จำเริญ กุณาผล (2521: ก) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้บริหารไม่ค่อยมีเวลาในด้านการนิเทศการศึกษาและการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนเพราะต้องทำงานเกี่ยวกับการบริหารมาก นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534: 4-8) ได้เสนอแนะขอขยายการนิเทศภายในโรงเรียน ประกอบด้วยงาน 6 งาน นั้น ที่สำคัญงานหนึ่ง คือ งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนว่า เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์อันดีต่อกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการจัดการศึกษาสำหรับประชากรวัยเรียนของชุมชน

เมื่อพิจารณาโดยส่วนรวม พบว่า ความคิดเห็นที่เป็นทั้งความคาดหวังของครูและความคิดเห็นที่มีต่อการปฏิบัติจริงของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ด้านการวางแผนตามความคิดเห็นที่มีต่อการปฏิบัติจริงของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ด้านการวางแผนตามกระบวนการนิเทศภายใน โรงเรียนอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดขั้นตอนการวางแผนการนิเทศภายในโรงเรียน ให้ผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดได้ใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน เพื่อให้การนิเทศมีความสัมพันธ์สอดคล้องกับการบริหารการศึกษายิ่งขึ้น ถ้าหากผู้บริหารมีความเข้าใจเกี่ยวกับการวางแผนการนิเทศเป็นอย่างดีแล้ว จะทำให้การนิเทศการศึกษามีความก้าวหน้าเป็นอย่างมากและจะส่งผลให้การบริหารการศึกษาก้าวไปด้วยดีมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2530: 29) และยังได้วางโครงการปรับปรุงประสิทธิภาพการวางแผนและการบริหารการศึกษายิ่งขึ้น ด้วยการผลิตเอกสารคู่มือชุดฝึกอบรมและดำเนินการฝึกอบรมบุคลากรทางการศึกษาทุกระดับ ให้ได้รับความรู้ความเข้าใจเห็นความสำคัญและความจำเป็นของการวางแผนและสามารถใช้แผนเป็นเครื่องมือในการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอก็ได้วางโครงการนิเทศติดตามผลการปฏิบัติงานขึ้น เพื่อแนะนำช่วยเหลือให้โรงเรียน กลุ่มโรงเรียนให้จัดทำแผนงานโครงการได้ถูกต้อง ตรงตามสภาพปัญหาความต้องการที่แท้จริงและสอดคล้องกับนโยบายการดำเนินงานของหน่วยเหนือทุกระดับ และอีกประการหนึ่งน่าจะเป็นเพราะปัจจุบันนี้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ กำหนดให้ผู้ที่เข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารการศึกษาจะต้องผ่านการสอบคัดเลือกและผ่านการฝึกอบรมมาก่อน นอกจากนี้การเอาใจใส่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดให้มีการอบรม สัมมนาผู้บริหารโรงเรียนบ่อยขึ้นทำให้ผู้บริหารโรงเรียนส่วนมากมีความรู้ความเข้าใจนำมาใช้ในการวางแผนและกำหนดทางเลือกในการปฏิบัติงานนิเทศภายในโรงเรียน เช่น หลังจากที่มีการสำรวจปัญหาและความต้องการในขั้นตอนที่ 1 แล้ว โรงเรียนก็จะมีการวางแผนด้วยการตั้งจุดหมายเพื่อแก้ปัญหาที่สำรวจได้ และพิจารณาวิธีแก้ปัญหาโดยการร่วมกันกำหนดทางเลือกหรือกำหนดกิจกรรมนิเทศแบบต่างๆ ด้วยการเน้นให้คณะครูมีส่วนร่วมในการประชุมวางแผนระดมความคิดเห็นแก้ปัญหา เพื่อให้คุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนดีขึ้นกว่าเดิม ส่งผลให้การปฏิบัติงานในขั้นตอนนี้ของผู้บริหาร โรงเรียนอยู่ในระดับมากและสอดคล้องกับความคาดหวังของครูเช่นเดียวกัน นอกจากนี้ควรพิจารณาข้อเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงการปฏิบัติงานและความคาดหวังของครูผู้สอนซึ่งมีหลายเรื่องที่น่าสนใจ คือ ในการวางแผนการนิเทศภายในโรงเรียน ควรนำผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการที่

แท้จริงของโรงเรียนนำมาประกอบพิจารณาวางแผนงาน โครงการนิเทศภายในตามลำดับก่อนหลัง มีการจัดตั้งคณะทำงานโดยให้ครูทุกคนมีส่วนร่วมและรับผิดชอบในการวางแผนงานโครงการนิเทศภายในทุกขั้นตอน ทั้งนี้เพื่อจะได้เข้าใจนโยบาย วัตถุประสงค์ เป้าหมายและวิธีการดำเนินงานนิเทศภายในอย่างชัดเจน อันจะก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจปฏิบัติงานให้บรรลุผลตามที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. **ขั้นการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน** ผลการวิจัย พบว่า ความคิดเห็นตามความคาดหวังของครู ในขั้นการปฏิบัติการนิเทศตามกระบวนการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ต้องการให้มีการจัดหาและสนับสนุนให้ครู ได้อ่านเอกสารหลักสูตรคู่มือครู หนังสือเรียนและตำราเกี่ยวกับวิชาชีพ การจัดส่งครูเข้าร่วมประชุมหรืออบรมตามที่หน่วยงานทางการศึกษาหรือหน่วยงานอื่นจัดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของครูด้านการปฏิบัติจริงของผู้บริหารโรงเรียนต่อการปฏิบัติการนิเทศตามกระบวนการ นิเทศภายในโรงเรียนซึ่งอยู่ในระดับน้อย ในเรื่องการจัดหาสื่อเพื่อให้ครูได้ใช้ประกอบการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การสนับสนุนให้บุคลากรในโรงเรียนหมุนเวียนกันนิเทศ การจัดการสาริตวิธีการสอนแบบใหม่ให้มีคุณภาพ การนำคณะครูไปศึกษาดูงานนิทรรศการหรือกิจกรรมอื่นนอกสถานที่ การจัดอบรมหรือประชุมเชิงปฏิบัติการในเรื่องต่างๆตามความต้องการของครู การใช้แบบสอบถามในการนิเทศ การใช้เอกสารและตำราในการ นิเทศ ซึ่งเป็นกิจกรรมการนิเทศภายในโรงเรียนที่ผู้บริหารโรงเรียนปฏิบัติจริงน้อย จึงส่งผลทำให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นไปอย่างช้าและมีการปฏิบัติการนิเทศแตกต่างไปจากกิจกรรมการนิเทศภายในโรงเรียนที่เสนอไว้ในเอกสารหน่วยศึกษานิเทศที่ 56/2534 (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2534: 35-39) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารโรงเรียนมีงานอื่นที่จะปฏิบัติมากจึงไม่สามารถทำการนิเทศภายในได้ทั่วถึง กิจกรรมการนิเทศภายในโรงเรียนไม่เหมาะสมกับงานและผู้บริหารนิเทศ คณะครูไม่มีการนิเทศภายในซึ่งกันและกัน การปฏิบัติงานนิเทศภายในส่วนใหญ่เป็นไปในลักษณะการวัดผลการสอนและการตรวจสอบหลักฐานการปฏิบัติงานของครู ผู้บริหารโรงเรียนขาดความรู้ ทักษะด้านการใช้สื่อและเครื่องมือในการนิเทศทำให้การนิเทศภายในไม่ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ส่วนใหญ่ผู้บริหารโรงเรียนจะนิเทศครูในเรื่องของการปฏิบัติตามนโยบายหรือหนังสือสั่งการของผู้บริหารระดับอำเภอ จังหวัด แต่การดำเนินงานนิเทศเพื่อแก้ไขปัญหาการเรียนการสอนและการนิเทศเพื่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนของครูมีน้อย นอกจากนี้หน่วยงานทางการศึกษาระดับอำเภอ จังหวัดและระดับชาติมีข้อจำกัดด้านงบประมาณดำเนินการจึงไม่สามารถผลิตเอกสาร ตำราคู่มือครู ตลอดจนจัดการประชุม อบรม สัมมนา ให้แก่ครูได้เพียงพอและทั่วถึง สำหรับสาเหตุที่ทำให้การปฏิบัติจริง

ของผู้บริหารโรงเรียนในขั้นตอนนี้ บางเรื่องยังปฏิบัติจริงในระดับน้อย อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารโรงเรียนขาดความรู้ความสามารถ ขาดทักษะขาดความเชื่อมั่นในตนเองในด้านการนิเทศการสอนโดยตรง ทำให้ผู้นิเทศภายในโรงเรียนไม่กล้าที่จะนิเทศโดยตรงกับครูผู้สอน โดยอาจเกรงว่าเมื่อนิเทศไปแล้วครูจะไม่ยอมรับ นอกจากนี้ยังมีผู้บริหารโรงเรียนส่วนมากที่ยังถือว่าตนเองมีภาระหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบมากและให้เวลากับงานอื่นมากกว่างานวิชาการ จากข้อความพบในการวิจัยดังกล่าวข้างต้น ครูผู้สอนได้แสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะไว้ เช่น ควรประชุมชี้แจงให้ครูมีความเข้าใจ เห็นความสำคัญของการนิเทศภายในโรงเรียน การปฏิบัติการนิเทศภายในควรให้ครูมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมรับผิดชอบ ควรจัดประชุม สัมมนาผู้บริหาร ครู ด้วยการเน้นเน้น ด้านความรู้ทักษะการปฏิบัติงานนิเทศภายในโรงเรียน ควรดำเนินการนิเทศภายในอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง ควรจัดโรงเรียนต้นแบบการนิเทศภายในเป็นตัวอย่าง ผู้นิเทศควรมีความรู้ความสามารถและเชื่อมั่นในตนเอง ควรสรุปผลการนิเทศให้ผู้รับการนิเทศทราบ เป็นต้น

เมื่อพิจารณาโดยส่วนรวมแล้ว พบว่า ความคิดเห็นที่เป็นความคาดหวังของครูและความคิดเห็นที่มีต่อการปฏิบัติจริง ด้านการปฏิบัติการนิเทศตามกระบวนการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าผลจากการที่ผู้บริหารโรงเรียนได้มีโอกาสฝึกอบรมประชุมสัมมนาและศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองจากชุดฝึกอบรม สื่อประสมตามโครงการปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งวุฒินันท์ (นามแฝง) (2526: 10) ได้กล่าวถึง ความสำคัญและความจำเป็นในการนิเทศว่า การที่จะทำงานให้เป็นไปตามเป้าหมายขององค์กรนั้น นอกจากจะมีการวางแผนปฏิบัติตามแผนและมีการประเมินผลแล้ว การนิเทศงานจะช่วยให้วงจรการบริหารประสบความสำเร็จยิ่งขึ้น ด้วยเหตุนี้การบริหารเป็นเรื่องของงานที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนโดยตรง ส่วนการนิเทศเป็นเครื่องมือที่เสริมให้การบริหารบังเกิดผลดี งานบริหารเป็นงานหลัก งานนิเทศเป็นงานสนับสนุน จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารจะต้องกระทำควบคู่กันไป และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้กำหนดนโยบายการนิเทศภายในโรงเรียนด้านบริหารและสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาไว้ในแผนพัฒนาการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาและประถมศึกษาาระยะที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) ซึ่งให้ความสำคัญต่อการนิเทศภายในโดยการปรับปรุงการบริหารและการนิเทศการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ด้วยการเน้นให้ทุกหน่วยงานให้แผนเป็นเครื่องมือในการดำเนินงาน สำหรับการนิเทศการศึกษาจะให้ความสำคัญต่อการนิเทศภายในเป็นพิเศษ มีการติดตามกำกับและประเมินผลอย่างเป็นระบบสนับสนุนการค้นคว้า วิจัย การนิเทศ นำนวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้ในการบริหารงานรวมทั้งให้มีการใช้ทรัพยากรร่วมกันอย่างประหยัดและเกิดประโยชน์สูงสุด

(สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2535: 21) จึงทำให้ผู้บริหารโรงเรียนปฏิบัติงานขั้นนี้อยู่ในระดับมาก เพื่อเป็นการพัฒนาการปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนในขั้นนี้ให้อยู่ในระดับที่สูงขึ้นกว่าเดิม ควรส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้บริหารโรงเรียนได้พัฒนาตนเองให้มีความรู้ความเข้าใจและมีทักษะการปฏิบัติงานสามารถนำสื่อและเครื่องมือ เทคนิควิธีการใหม่ๆ มาใช้ในการปฏิบัติงานได้ถูกต้องเหมาะสมตามสภาพ จะสร้างความศรัทธาเชื่อถือแก่ครูอาจารย์ อันจะก่อให้เกิดความร่วมมือในการปฏิบัติงานสูงขึ้นอีกด้วย ดังที่ ชลอ จันทรกุล (2534: 117) ได้เสนอแนะว่าในการนิเทศการศึกษานั้นจะต้องเร่งดำเนินการพัฒนาผู้นิเทศอย่างจริงจังและทั่วถึง เพื่อจะได้ปฏิบัติงานนิเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพและครอบคลุมภารกิจต่างๆ ทุกกิจกรรม นอกจากนี้ยังพบประเด็นข้อเสนอแนะและความคาดหวังของครูผู้สอนที่น่าสนใจ คือ ควรมีการประชุมครูให้เข้าใจเห็นความสำคัญของการนิเทศภายในและยอมรับการเปลี่ยนแปลงทางวิชาการใหม่ๆ อยู่เสมอ ควรลดภาระงานด้านอื่นๆ ของผู้บริหารที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนและให้มีการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอด้วยการผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนนิเทศกันเอง เพื่อให้การปฏิบัติงานนิเทศภายในโรงเรียนได้ผลอย่างจริงจังมากขึ้น

4. **ขั้นการประเมินผลและการรายงาน** ผลการวิจัย พบว่า ความคิดเห็นตามความคาดหวังของครูในขั้นการประเมินผลและการรายงาน ตามกระบวนการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนอยู่ในระดับมากทุกข้อแต่มีบางเรื่องที่เป็นประเด็นน่าสนใจที่ครูผู้สอนต้องการให้ผู้บริหารโรงเรียนปฏิบัติงานนิเทศภายในมากขึ้นกว่าเดิมได้แก่ การจัดทำหลักฐานการประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน การติดตามกำกับ การประเมินการนิเทศภายในโรงเรียน การสรุปรายงานผลการนิเทศให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ การประเมินการดำเนินงานนิเทศภายในเป็นระยะตามที่กำหนด การติดตามความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานและการให้ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมิน ในขณะที่การปฏิบัติจริงของผู้บริหารโรงเรียนในขั้นการประเมินผลและการรายงานอยู่ในระดับน้อยในเรื่องการนำผลการประเมินมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับเกณฑ์ วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ การประเมินผลการนิเทศภายในครอบคลุมทั้งด้านปัจจัย กระบวนการและผลผลิต การตรวจสอบปัญหาและอุปสรรคขณะปฏิบัติการนิเทศ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารโรงเรียนยังประสบปัญหาการปฏิบัติงานในขั้นตอนนี้ จากข้อค้นพบในการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคของการดำเนินงานตามกระบวนการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนที่ครูผู้สอนแสดงความคิดเห็นไว้ พบว่าการประเมินผลการนิเทศภายในไม่เป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ตามปฏิทินปฏิบัติงานไม่ได้ประเมินผลการนิเทศอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เป้าหมายการดำเนินงาน การประเมินผลส่วนใหญ่ยังมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นสำคัญ จึงทำ

ให้ไม่ทราบปัญหาการปฏิบัติงานนิเทศได้อย่างแท้จริงและการประเมินผลกระทำโดยฝ่ายบริหาร หรือผู้รับผิดชอบโครงการเพียงฝ่ายเดียวคณะครู ไม่มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สรุปผล ร่วมอภิปรายปัญหาอุปสรรคและให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการปฏิบัติงาน ทั้งยังขาดเครื่องมือ หลักเกณฑ์ วิธีการที่ถูกต้องเป็นระบบ ปัญหาดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาปัญหาการนิเทศ ภายในของ ประสงค์ เทพศิริ (2531: 75) ที่พบว่า ผู้บริหาร โรงเรียนยังมีได้ประเมินผลการนิเทศ ภายในอย่างเป็นระบบที่แท้จริง นอกจากนี้เพราะผู้บริหาร โรงเรียนหรือผู้ทำหน้าที่นิเทศยังขาด ความรู้ความเข้าใจ ขาดทักษะและวิธีการประเมินผลการดำเนินงานที่ถูกต้องรวมทั้งผู้ร่วมงานยัง ไม่เข้าใจและยอมรับการประเมินผลการนิเทศอย่างเพียงพอ ทำให้ไม่ได้รับความร่วมมือในการวัด และประเมินผลการนิเทศภายในเท่าที่ควร ส่งผลกระทบต่อการทำงานของผู้บริหาร โรงเรียน หรือผู้ทำการนิเทศ เพราะการประเมินผลและการรายงานผลเป็นขั้นตอนที่สำคัญในการที่จะได้มา ซึ่งข้อมูลประกอบการพิจารณาหาทางปรับปรุงแก้ไขกระบวนการต่างๆ ให้ดำเนินการไปด้วยดีมี ประสิทธิภาพ ทำให้ผู้บังคับบัญชาและคณะครูผู้เกี่ยวข้องทราบถึงผลการดำเนินงานปัญหา อุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างการปฏิบัติงาน สามารถร่วมกันปรับปรุงการปฏิบัติงานได้ถูกต้องตรงตามสภาพปัญหา เพื่อเป็นการพัฒนาการปฏิบัติงานของผู้บริหาร โรงเรียน ในขั้นตอน การประเมินผลและการรายงานให้อยู่ในระดับที่สูงขึ้นกว่าเดิม ควรสนับสนุนผู้บริหาร โรงเรียน และคณะครู ได้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมในรูปแบบวิธีการต่างๆ เพื่อพัฒนาความรู้ความเข้าใจ ด้านเทคนิคและวิธีการประเมินผลการนิเทศ อันจะก่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันนำไปสู่ความร่วมมือร่วมใจในการปรับปรุงการปฏิบัติงานนิเทศภายในให้เกิดผลดีมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

เมื่อพิจารณาโดยรวมแล้วพบว่าความคิดเห็นที่เป็นทั้งความคาดหวังของครูและ ความคิดเห็นที่มีต่อการปฏิบัติจริงของผู้บริหาร โรงเรียนด้านการประเมินและการรายงานตาม กระบวนการนิเทศภายใน อยู่ในระดับมาก ที่เห็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าสำนักงานคณะกรรมการการ ประถมศึกษาแห่งชาติ ได้พยายามเร่งรัดคุณภาพการจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษาด้วยการพัฒนา ระบบการนิเทศการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและได้กำหนดเป็นนโยบายให้ทุกโรงเรียนจัดการนิเทศ ภายในโรงเรียนขึ้น เพื่อกระตุ้นและส่งเสริมให้ครูเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนให้บรรลุตามจุดหมายของหลักสูตรและเป็นไปในทางที่พึงประสงค์ ด้วยการให้โรงเรียน ปฏิบัติตามกระบวนการจัดการนิเทศภายในทั้ง 4 ขั้นตอนดังกล่าวมาแล้วข้างต้น และในขั้นตอนสุดท้ายโรงเรียนจะต้องประเมินผลและรายงานการจัดการนิเทศภายใน โรงเรียนให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ เพื่อ จะได้ทราบข้อบกพร่องและนำไปแก้ไขปรับปรุงพัฒนาต่อไป ดังนั้นเพื่อเป็นการพัฒนาการปฏิบัติ งานของผู้บริหาร โรงเรียนในขั้นตอนการประเมินผลและการรายงานให้อยู่ในระดับที่สูงขึ้น

กว่าเดิม ควรสนับสนุนผู้บริหารโรงเรียนและคณะครูได้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมในรูปแบบวิธีการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาความรู้ความเข้าใจตรงกันนำไปสู่ความร่วมมือร่วมใจในการปรับปรุงการปฏิบัติงานนิเทศภายในให้เกิดผลดีมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังพบข้อมูล ข้อเสนอแนะและความคาดหวังของครูผู้สอนที่น่าสนใจ ผู้บริหารโรงเรียนควรให้ครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการกำหนดรูปแบบวิธีการ และเกณฑ์การประเมินผลเพื่อให้การประเมินผลสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เป้าหมายของการนิเทศและร่วมกำหนดแนวทางการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิเคราะห์ข้อมูลไว้อย่างชัดเจน เพื่อความเข้าใจตรงกันในการดำเนินการและในการดำเนินการประเมินผลการนิเทศนั้นควรมุ่งเน้นพฤติกรรม การปฏิบัติงานร่วมกันเป็นสำคัญ ตลอดจนจัดให้มีการสรุปผลและรายงานผลการนิเทศภายในให้คณะครู อาจารย์และผู้เกี่ยวข้องทราบ เพื่อร่วมกันพิจารณาหาแนวทางปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

5. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นทั้งความคาดหวังของครูกับการปฏิบัติจริงของผู้บริหารโรงเรียน ตามกระบวนการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในส่วนรวมทั้ง 4 ขั้นตอน พบว่า ความคาดหวังของครูและการปฏิบัติจริงของผู้บริหารโรงเรียนอยู่ในระดับมากทุกขั้นตอนและโดยส่วนรวม ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารโรงเรียนได้มีโอกาสเข้ารับการฝึกอบรม ประชุมสัมมนาและศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองอยู่เสมอ ทำให้มีความรู้ความเข้าใจมองเห็นความสำคัญความจำเป็นของการนิเทศภายใน จนสามารถเพิ่มพูนทักษะการปฏิบัติหน้าที่เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และอาจเนื่องมาจากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้ส่งเสริมสนับสนุนการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างจริงจัง ตั้งแต่ พ.ศ. 2529 เป็นต้นมา ด้วยการรวบรวมความรู้พื้นฐาน เกี่ยวกับองค์ประกอบในการนิเทศ กระบวนการนิเทศงานที่นิเทศ ตลอดจนวิธีการนิเทศแล้วจัดทำเป็นเอกสารนิเทศภายในโรงเรียนแจกจ่ายไปตามโรงเรียนต่าง ๆ และได้จัดอบรมให้แก่ศึกษานิเทศก์อำเภอ/กิ่งอำเภอทั่วประเทศ ในเรื่องเกี่ยวกับกระบวนการจัดการนิเทศศึกษาภายในโรงเรียนและเข้าไปช่วยเหลือแนะนำโรงเรียนให้ดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนได้อย่างถูกต้องและเป็นไปตามลำดับขั้นตอนของกระบวนการนิเทศการศึกษา ทำให้โรงเรียนประถมศึกษาได้เริ่มปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างเป็นระบบตามกระบวนการนิเทศการศึกษาอย่างจริงจัง จากเหตุผลดังกล่าวคงจะเป็นสาเหตุที่ทำให้โรงเรียนปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียนได้มากขึ้นและได้ผลดีตามลำดับ นอกจากนั้นในปี พ.ศ. 2530 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้สร้างเครื่องมือการกำกับ ติดตามและประเมินผลการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาด้วยการเน้นกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนให้แก่ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาได้นำไปใช้ในการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนของตนเองให้ได้ผลดียิ่งขึ้น และในการ

อบรมเตรียมผู้บริหารทุกระดับของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้กำหนดหลักสูตรการนิเทศการศึกษาไว้ในการอบรมทุกครั้ง ต่อมาสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้วางแผนปฏิบัติการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนไว้อย่างเป็นทางการระบบสำหรับให้โรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดได้นำไปใช้ในการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน ด้วยเหตุนี้เองจึงทำให้ผู้บริหารโรงเรียนต้องให้ความสำคัญและเอาใจใส่ในการนิเทศภายในโรงเรียนเพิ่มมากขึ้นกว่าเดิมเพื่อให้สนองนโยบายของหน่วยเหนือ การสนับสนุนให้มีการประชุมครูเพื่อวางแผนการนิเทศภายในโรงเรียน จัดทำจัดหาคู่มือการใช้และการบริหารหลักสูตรการผลิตสื่อส่งเสริมให้ผู้บริหารโรงเรียนและครูได้มีโอกาสเข้าศึกษาต่อเพื่อเพิ่มวิทยฐานะมากขึ้นทุกปี จากการเอาใจใส่ในการเร่งรัดปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนด้วยวิธีการต่างๆดังกล่าวมานี้ เป็นผลทำให้โรงเรียนประถมศึกษาสนใจที่จะหาวิธีการและแนวทางในการจัดการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนมากขึ้นตามลำดับ ซึ่งทุกฝ่ายจะต้องใช้ความพยายามช่วยกันพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนให้มีความก้าวหน้าอีกต่อไป

ส่วนผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นตามความคาดหวังของครูกับการปฏิบัติจริงของผู้บริหารโรงเรียนตามกระบวนการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนทั้งในส่วนรวม รายชั้นตอนและรายข้อในแต่ละชั้นตอน พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 นั้น สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษายังปฏิบัติจริงในการนิเทศภายในโรงเรียนอยู่ในระดับที่ยังไม่น่าพอใจตามความคาดหวังของครูผู้สอน ซึ่งจะเห็นได้จากประเด็นปัญหาอุปสรรคที่ครูผู้สอนได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า การดำเนินงานตามกระบวนการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนทั้ง 4 ชั้นตอน มีประเด็นที่น่าสนใจสำหรับข้อที่มีค่าร้อยละสูงสุดในแต่ละชั้นตอนคือ ผู้บริหารโรงเรียนไม่ให้ความสำคัญต่อการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการของโรงเรียนเท่าที่ควร การวางแผนงานโครงการนิเทศภายในโรงเรียนไม่สอดคล้องกับสภาพปัญหาความต้องการที่แท้จริงของโรงเรียน การปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียนเป็นไปในลักษณะการวัดผลการสอนและการตรวจสอบหลักฐานการปฏิบัติงานของครู โรงเรียนไม่ประเมินผลการปฏิบัติงานนิเทศภายในโรงเรียนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ซึ่งมีสาเหตุมาจากการขาดความรู้ความสามารถและทักษะในการดำเนินงานตามกระบวนการนิเทศภายใน ขาดความร่วมมือจากบุคลากรในโรงเรียนตลอดจนขาดการสนับสนุนด้านงบประมาณสื่อและเครื่องมือสำหรับนิเทศอย่างเพียงพอ และที่สำคัญอย่างยิ่งก็คือความเอาใจใส่และความตั้งใจจริงของผู้บริหารโรงเรียนที่จะปฏิบัติงานนิเทศภายในโรงเรียนตามนโยบายและแนวปฏิบัติที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติกำหนด

กล่าวโดยสรุป ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานตามกระบวนการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย มีการปฏิบัติจริงหลายขั้นตอนอยู่ในระดับมาก แต่ยังมีบางขั้นตอนที่ควรจะต้องมีการปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นกว่าเดิม คือ ขั้นตอนการวางแผน และจากผลการวิจัยน่าจะเป็นที่หวังได้ว่าจะมีการนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย ให้ก้าวหน้าต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการวิจัยในครั้งนี้ ปรากฏว่าความคาดหวังของครูผู้สอนและการปฏิบัติจริงของผู้บริหารตามกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนเมื่อพิจารณาเป็นรายขั้นตอนและโดยส่วนรวมอยู่ในระดับมากและมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่เมื่อมีการพิจารณาเป็นรายข้อของแต่ละขั้นตอนด้านการปฏิบัติจริงของผู้บริหารโรงเรียน ปรากฏว่ายังมีบางข้อที่ผู้บริหารโรงเรียนยังปฏิบัติงานนิเทศภายในโรงเรียนอยู่ในระดับน้อย ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญที่ควรจะต้องได้รับการปรับปรุงส่งเสริมให้มีการปฏิบัติจริงมากยิ่งขึ้น เพื่อพัฒนากระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพในการดำเนินงานมากกว่าเดิม ดังข้อเสนอแนะต่อไปนี้

1.1 ผู้บริหารโรงเรียนควรหาทางส่งเสริมสนับสนุนให้คณะครูได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นร่วมรับผิดชอบในการปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนทุกขั้นตอน ไม่ควรให้เป็นไปตามความต้องการของผู้บริหารหรือผู้ทำกาการนิเทศเพียงฝ่ายเดียว ทั้งนี้เพื่อสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานร่วมกันของบุคลากรในโรงเรียนให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ เป้าหมายที่วางไว้และสอดคล้องกับปรัชญาการนิเทศการศึกษา

1.2 สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนควรร่วมมือกันในการกำหนดแผนงานโครงการนิเทศภายในระดับกลุ่มโรงเรียนให้ชัดเจน สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของแต่ละโรงเรียน ตลอดจนหาทางช่วยเหลือสนับสนุนให้ผู้บริหารโรงเรียนสามารถปฏิบัติงานตามแผนงาน โครงการที่วางไว้ได้อย่างจริงจังและต่อเนื่อง

1.3 สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/ กิ่งอำเภอควรจัดประชุมอบรม สัมมนาผู้บริหารโรงเรียนและคณะครูเพื่อเพิ่มพูนความรู้ทักษะความสามารถในการปฏิบัติงานนิเทศภายในอย่างน้อยปีละครั้ง โดยเน้นตามลำดับความสำคัญของปัญหาการปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศภายในแต่ละขั้นตอน และหาแนวทางให้บุคลากรดังกล่าวมีเวลาสำหรับการปฏิบัติงานนิเทศภายในโรงเรียนให้มากยิ่งขึ้น

1.4 ผู้บริหารการศึกษาระดับสูงและผู้เกี่ยวข้องควรหาทางส่งเสริมสนับสนุนให้มีการพัฒนาระดับมาตรฐานการปฏิบัตินิเทศภายในโรงเรียนให้สูงขึ้นกว่าเดิม ด้วยการสนับสนุนด้านงบประมาณ สื่อ เครื่องมือ วิธีการและบุคลากรให้เพียงพอต่อความต้องการความจำเป็น ตลอดจนให้ความสำคัญในการกำกับ ติดตาม นิเทศและประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง เพื่อให้การนิเทศภายในโรงเรียนส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพนักเรียนอย่างแท้จริง

1.5 การกำกับ ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนควรเน้นที่ขั้นตอน กระบวนการดำเนินงานให้มากกว่าบทบาทการนิเทศและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระยะเริ่มแรก เพราะจะทำให้ผู้บริหารโรงเรียนหรือผู้ทำการนิเทศมีประสบการณ์ทักษะในการปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศภายในสูงขึ้น เมื่อได้กระทำอย่างต่อเนื่องและจริงจังแล้ว จะทำให้ครูผู้สอนสามารถปรับพฤติกรรมการสอนของตนเองให้ดียิ่งขึ้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก็จะสูงขึ้นตามไปด้วย

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนประถมศึกษา เพื่อจะได้ทราบว่า การปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพ นักเรียนหรือไม่

2.2 ควรศึกษาความพึงพอใจของครู ที่มีต่อการปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา เพื่อทราบว่า การปฏิบัติงานดังกล่าวทำให้ครูมีความพึงพอใจ มีความกระตือรือร้นที่จะปรับปรุงพัฒนาตนเองในด้านการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้นหรือไม่

2.3 ควรศึกษาหารูปแบบ เทคนิคและวิธีการในการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษาที่เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพของโรงเรียนแต่ละขนาด เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงการปฏิบัติงาน และเป็นมาตรฐานร่วมกันในการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนอย่างแท้จริง

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กฤษฎี น้ำเพชร "วิธีปฏิบัติในการจัดการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา" วิทยานิพนธ์
ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย 2521
- การประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย, สำนักงาน แผนปฏิบัติการนิเทศ หน่วยศึกษานิเทศก์
สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย 2539
- _____ แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2538 ฝ่ายวางแผนและงบประมาณ สำนักงาน
การประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย 2537
- _____ รายงานการประเมินผลคุณภาพนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2537
หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย 2537
- กิติมา ปรีดีดิลก การบริหารและงานนิเทศการศึกษาเบื้องต้น กรุงเทพมหานคร ภาควิชา
บริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร
2529
- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง เล่มที่ 8 การศึกษาสภาพ
ปัจจุบันปัญหาและความต้องการของโรงเรียน กรุงเทพมหานคร สำนักงานโครงการ
รับความช่วยเหลือ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2539 ข
- _____ ชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง เล่มที่ 12 การประเมินการบริหารโรงเรียน กรุงเทพมหานคร
สำนักงานโครงการรับความช่วยเหลือ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
2529 ค
- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน งานนิเทศภายในโรงเรียน กรุงเทพมหานคร
โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว 2529
- _____ งานนิเทศภายในโรงเรียน กรุงเทพมหานคร สำนักงานโครงการรับความช่วยเหลือ
สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2529 ก
- _____ การประเมินความก้าวหน้าคุณภาพนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2533
กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว 2533
- _____ การประเมินผลแผนและโครงการ กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว 2528 ก
- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน เกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา
พ.ศ. 2536 กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว 2537

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน คู่มือผู้บริหารโรงเรียน : การดำเนินการ
นิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว 2534

————— ประสิทธิภาพการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร สำนักงาน
โครงการรับความช่วยเหลือ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
2528 ข

————— แผนพัฒนาการศึกษา ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์
คุรุสภาลาดพร้าว 2535

————— แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) กรุงเทพมหานคร
โรงพิมพ์สำนักนายกรัฐมนตรี 2535

————— รายงานผลการวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพกรุงเทพ กรุงเทพมหานคร ห้างหุ้นส่วน
จำกัดรุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์ 2533

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ หลักการ หน้าที่ บทบาทและเทคนิคการเรียนการสอน
กรุงเทพมหานคร ศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา 2521

จำเนียร กุณาศล “ความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการนิเทศการศึกษาของครูใหญ่ใน
โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร
มหาบัณฑิต ภาควิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2521

ชลอ จันทกรุล “บทบาทการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัด
ตรัง” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2534

ชารี มณีศรี การนิเทศการศึกษา พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ศิลปบรรณาการ
2535

ชานี ยิ่งวัฒนา “การศึกษาการปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียน
ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพัทลุง” วิทยานิพนธ์
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒสงขลา 2532

ถวิล วรรณปะเก “ความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารและครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน
การประถมศึกษาในเขตการศึกษา 6” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
ภาควิชาบริหารการศึกษามหาบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2524

- นิตยา ปรีชาหาญ “การจัดการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนประถมศึกษา” วิทยานิพนธ์
ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2524
- บรรเทา กิตติศักดิ์ การนิเทศการสอนภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษา เอกสารการสอน
ชุดวิชาการสอนภาษาไทย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช กรุงเทพมหานคร
รุ่งศิลป์การพิมพ์ 2526
- บุญเลิศ แส่นศักดิ์ การนิเทศการศึกษา ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น 2535
- ประคอง กวรรณสูตร สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์
บรรณกิจ 2525
- ประชา สิกขปัญญา “การปฏิบัติจริงในการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนประถมศึกษาใน
จังหวัดสมุทรปราการ” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาบริหาร
การศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2524
- ประทุม รอดประเสริฐ การบริหารโครงการ กรุงเทพมหานคร เนติกุลการพิมพ์ 2529
นโยบายและการวางแผน หลักการและทฤษฎี กรุงเทพมหานคร เนติกุลการพิมพ์
2533
- ประสงค์ เทพศิริ “ปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร” วิทยานิพนธ์ปริญญาการ
ศึกษามหาบัณฑิตภาควิชาบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พิษณุโลก 2531
- ประสงค์ สังขะไชย “ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูเกี่ยวกับรายการนิเทศการ
ศึกษาภายในโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตการศึกษา 4” วิทยานิพนธ์ปริญญา
ครุศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย 2526
- ปรีชา คัมภีรปกรณ์ และ วิจิตร ศรีสะอาด การประสานงานและการนิเทศงาน เอกสาร
การสอนชุดวิชาฝึกอบรมผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษา หน่วยที่ 9 - 15
หน้า 1292-1293 กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2528
- พนัส หันนาคินทร์ หลักการบริหารโรงเรียน กรุงเทพมหานคร ศูนย์การพัฒนากองเทพ 2529
- ยง วัชวัลลค์ การนิเทศการศึกษา กรุงเทพมหานคร บัณฑิตไทย 2524

วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ การนิเทศภายในโรงเรียน กรุงเทพมหานคร ภาควิชาการบริหารการศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2530

_____ หลักการนิเทศการศึกษา กรุงเทพมหานคร ภาควิชาการบริหารการศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2528

วจิตร (ธีระกุล) วรุฒบางถูร และคณะ การนิเทศการศึกษา สมุทพรปรการ ขนษฐการพมพ
2520

วจิตร ศรีสะอาน และคณะ หลักการและระบบบริหารการศึกษา กรุงเทพมหานคร ฝ่ายการพมพ
สำนักเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2523

วชาการ, กรม รายงานการวิจัยสังเคราะห์ระบบวน 4 หลักสูตร หลักสูตรประณมศึกษา
พุทธศักราช 2521 กรุงเทพมหานคร โรงพมพการศาสนา 2532

วโรจน์ บรรดาศักดิ์ “สมรรถภาพของผู้บริหารและการดำเนินการนิเทศงานวิชาการภายใน
โรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร
มหาบัณฑิต ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
2532

วุฒินันท์ (นามแฝง) “ทิศทางใหม่ของการนิเทศการศึกษา” มิตรครู 25 (20): 31, ตุลาคม 2526

ศึกษานิเทศก์, สมาคม คู่มือการนิเทศการศึกษา กรุงเทพมหานคร จงเจริญการพมพ 2525

สงัด อุทรานันท์ การนิเทศการศึกษา: หลักการทฤษฎีและปฏิบัติ กรุงเทพมหานคร
โรงพมพมิตรสยาม 2529

_____ การนิเทศการศึกษา: หลักสูตรหลักการทฤษฎีและปฏิบัติ พมพครั้งที่ 2 กรุงเทพ-
มหานคร โรงพมพมิตรสยาม 2531

_____ นิเทศภายในโรงเรียน เอกสารประกอบการสอนอบรมผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา
ระดับสูง รุ่นที่ 5 คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2530

_____ รายงานการวิจัยการสังเคราะห์งานวิจัยทางการนิเทศการศึกษาในประเทศไทย กรุงเทพ-
มหานคร โรงพมพเจริญผล 2533

_____ เอกสารการอบรม สัมมนาผู้บริหารโรงเรียนระดับสูง รุ่นที่ 11 เรื่องการนิเทศภายใน
กรุงเทพมหานคร ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2530

สนอง เครื่องาก และวิสิฐ วงศ์จิตรวทร คู่มือการปฏิบัติการฉบับสมบูรณ์แบบ สังกัดสำนัก-
งานคณะกรรมการการประณมศึกษาแห่งชาติ นครสวรรค์ วิสุทธิการพมพ 2529

- สันต์ ธรรมบำรุง หลักการนิเทศการสอน กรุงเทพมหานคร ชวนพิมพ์ 2526
- สุจริต เพ็ญชอบ “ครูใหญ่กับการนิเทศการศึกษา” การศึกษาแห่งชาติ 6:16 - 27:
กรกฎาคม 2514
- สุพิชญา ธีระกุล กาญจนา ศรีภาพสินธุ์ และวิจิตร (ธีระกุล) วุฒบบางกูร การนิเทศการศึกษา
พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์วิทยากร 2524
- สุมน อมรวิวัฒน์และคณะ สภาพปัจจุบันและปัญหาด้านการเรียนการสอนของครูประถม
ศึกษา เอกสารการประชุมระดับความคิดเห็นเอกสารฉบับที่ 4 และฉบับที่ 2
โครงการปรับปรุงประสิทธิภาพการเรียนการสอนของครูประถมศึกษา
สำนักงานโครงการรับความช่วยเหลือสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา
แห่งชาติ 2527
- สุรกันต์ จักร “การศึกษารูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัด สำนักงาน
การประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น 2534
- สุนทร ไคลมี “การจัดการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน
การประถมศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
ภาควิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2528
- สมพงษ์ เกษมสิน การบริหารงานบุคคลแผนใหม่ กรุงเทพมหานคร ไทยวัฒนาพานิช 2523
- สมพร สุขเกษม “ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการนิเทศการศึกษาภายในกลุ่มโรงเรียน
ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ในเขตการศึกษา 5”
วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาบริหารการศึกษา บัณฑิต
วิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2526
- สมพล ธงศิลา “กระบวนการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน
การประถมศึกษาจังหวัดสระบุรีตามแนวปฏิบัติของสำนักงานคณะกรรมการการ
ประถมศึกษาแห่งชาติ” วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต ภาควิชาบริหาร
การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2534
- สมศักดิ์ เหล่าชัย “การศึกษาการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด
สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร
มหาบัณฑิต ภาควิชาบริหารการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
2536

- อาคม จันทสุนทร การนิเทศภายในโรงเรียน มิตรครู 1:36-38 กันยายน 2522
- _____ การนิเทศภายในโรงเรียน เอกสารประกอบคำบรรยายการสัมมนาการนิเทศการ
ศึกษา และพัฒนาหลักสูตร คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2527
- อุทัย บุญประเสริฐ และชโลมใจ กิงคารวัฒน์ หลักและแนวทางในการจัดการนิเทศภายใน
สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์ 2528
- _____ หลักและแนวทางในการนิเทศภายในโรงเรียนสำหรับโรงเรียนประถมศึกษา
กรุงเทพมหานคร สมาคมศึกษานานาชาติ 2529
- เอกชัย กี่สุขพันธ์ หลักบริหารการศึกษาทั่วไป พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร อมงศิลป์
การพิมพ์ 2527
- อบรม สีนภิบาล และสมศักดิ์ ศรีมานิชน์ การศึกษา 471 (การนิเทศการศึกษา) กรุงเทพ-
มหานคร โอเดียนสโตร์ 2521
- Adams, Harold P. and Frank C. Dickey. Basic Principle of Supervision Newyork:
American Book Co., 1953.
- Briggs, Thomas H. and Joseph Justman. Improving Instruction Through Supervision.
Newyork: The McMillan Company, 1952.
- Harris, Ben M. Supervisory Behavior in Education. Englewood Cliffs, New Jersey:
Prentice-Hall 1985.
- Lee, Bill D. "Critical Incidents of Supervisory Functions of Principals in Southeastern
New Mexico, " Dissertaion Abstracts International. 35:4135 - A, January,
1974.
- Marks, Jame R., Emery Stoops and Joice King Stoops. Handbook of Educational
Supervision. A Guide for the practitioner, Boston: Allyn and Bacon, 1978.
- Wayne, Bullies. "Perception of Elementary School Principals Concerning Their Role
in Supervision, " Dissertation Abstracts International. 41:1293 - A,
October, 1980.
- Wills, Kimball Supervision for Better School. 3rd ed. Englewood Cliffs, New Jersey:
Prentice-Hall, 1983.
- Yamane Taro. Statistics. An Introductory Analysis. 3rd ed. Singapore: Times Printers,
1973.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจแบบสอบถาม

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบแบบสอบถาม

1. นายสมพงษ์ ฉิมหลวง
หัวหน้าฝ่ายพัฒนาการนิเทศการศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย
2. นายประยูร เจริญสุข
ศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย
3. นายมนัส ปานขาว
หัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย
4. นางสมหมาย เกษร
หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอสังคม จังหวัดหนองคาย
5. นายอำพล ใจขาน
หัวหน้าฝ่ายวิจัยและประเมินผล สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย
6. นายเสถียร แสนอุบล
หัวหน้าการประถมศึกษากิ่งอำเภอสระใคร จังหวัดหนองคาย
7. นายจรรุญ อุดรธียางค์
ผู้อำนวยการโรงเรียนโกมลวิทยาคาร อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย

ที่ ทม 1307/ว 030

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

25 สิงหาคม 2538

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย

สิ่งที่ส่งมาด้วย	1. โครงการวิทยานิพนธ์	จำนวน	1 ชุด
	2. แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	จำนวน	1 ชุด

ด้วยนายชัยณรงค์ ธรรมครูปัทม์ นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน วิชาเอกประถมศึกษา กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง ความคิดเห็นของครูต่อกระบวนการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย ตามความคาดหวังและการปฏิบัติจริง ซึ่งได้กำหนด กลุ่มตัวอย่างประชากรในการศึกษาครั้งนี้คือ ครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษาทุกโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย จำนวน 375 คน โดยจะดำเนินการเก็บข้อมูล ในระหว่างวันที่ 1-20 กันยายน 2538 เพื่อให้การศึกษาค้นคว้าสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ให้ นายชัยณรงค์ ธรรมครูปัทม์ ดำเนินการเก็บข้อมูลตามความประสงค์ด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นายธีรยุทธ เสนีวงศ์ ณ อยุธยา)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์

โทร. 5032121-4 ต่อ 3524-6

ภาคผนวก ค

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง

ความคิดเห็นของครูต่อกระบวนการนิเทศภายในของผู้บริหาร
โรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา
ศึกษาจังหวัดหนองคาย ตามความคาดหวัง
และการปฏิบัติจริง

แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการทราบความคิดเห็นของครูต่อกระบวนการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย ตามความคาดหวังและการปฏิบัติจริง ท่านเป็นผู้หนึ่งที่ได้รับเลือกเป็นผู้ตอบแบบสอบถามนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณและเป็นความกรุณาอย่างยิ่งที่ท่านได้ให้ความคิดเห็นตามความเป็นจริง ข้อมูลที่ท่านตอบแบบสอบถามจะไม่กระทบกระเทือนต่อการปฏิบัติงานในตำแหน่งหน้าที่แต่ประการใดและจะเก็บไว้เป็นความลับจะนำผลมาใช้สำหรับการวิจัยครั้งนี้เท่านั้น

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้มี 3 ตอน ดังนี้

- ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม
ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของครู ต่อกระบวนการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนตามความคาดหวังและการปฏิบัติจริง
ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเห็นเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรค ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียน

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือด้วยดี

นายชัยณรงค์ ธรรมครูปัทม์
นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ตอนที่ 1

แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงใน หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริง
เกี่ยวกับตัวท่านเอง

1. เพศ ชาย หญิง
2. อายุ 20 - 29 ปี 30 - 39 ปี
 40 - 49 ปี 50 ปีขึ้นไป
3. ตำแหน่ง ครู 1 - 2 อาจารย์ 1
 อาจารย์ 2 อาจารย์ 3
4. ระดับการศึกษา ต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรี
 สูงกว่าปริญญาตรี
5. อายุราชการ น้อยกว่า 5 ปี 6 - 10 ปี
 11 - 15 ปี 16 - 20 ปี
 21 ปี ขึ้นไป
6. ระดับชั้นที่สอน ก่อนประถมศึกษา ชั้น ป. 1 - 2
 ชั้น ป. 3 - 4 ชั้น ป. 5 - 6
 ชั้น ม.1-3
7. หน้าที่พิเศษที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติที่สำคัญที่สุด 1 งานเท่านั้น
 งานวิชาการ งานกิจการนักเรียน
 งานบุคลากร งานธุรการและการเงิน
 งานอาคารสถานที่ งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

แบบสอบถามความคิดเห็นของครูต่อกระบวนการนิเทศภายในของผู้บริหาร
โรงเรียนประถมศึกษาตามความคาดหวังและการปฏิบัติจริง

คำชี้แจง โปรดพิจารณาข้อความแต่ละข้อที่เป็นกระบวนการนิเทศภายในของผู้บริหาร
โรงเรียนแล้วใส่เครื่องหมาย / ลงในช่องใดช่องหนึ่งตามความคิดเห็นของงาน
โดยใช้เกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้

1. **ความคาดหวัง** หมายถึง ความต้องการที่จะให้มีกระบวนการนิเทศภายในของผู้บริหาร
โรงเรียนประถมศึกษา

- 4 หมายถึง มีความต้องการในการปฏิบัติงานในระดับมากที่สุด
- 3 หมายถึง มีความต้องการในการปฏิบัติงานในระดับมาก
- 2 หมายถึง มีความต้องการในการปฏิบัติงานในระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีความต้องการในการปฏิบัติงานในระดับน้อยที่สุด

2. **การปฏิบัติจริง** หมายถึง การปฏิบัติงานในตำแหน่งหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียน
ประถมศึกษาซึ่งเกี่ยวกับการนิเทศภายในโรงเรียน

- 4 หมายถึง ปฏิบัติในระดับมากที่สุด
- 3 หมายถึง ปฏิบัติในระดับมาก
- 2 หมายถึง ปฏิบัติในระดับน้อย
- 1 หมายถึง ปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

ตัวอย่างการตอบแบบสอบถาม

ข้อที่	กระบวนการในเทศบาลภายใน โรงเรียนของผู้บริหาร	ความคาดหวัง ของท่าน				การปฏิบัติจริง ของผู้บริหาร			
		ระดับความคิดเห็น				ระดับความคิดเห็น			
		4	3	2	1	4	3	2	1
0.	จัดให้มีการสังเกตการสอนในชั้นเรียน เป็นประจำทุกเดือน								
00.	จัดให้มีการประชุมชี้แจงข่าวสาร เป็นประจำทุกเดือน								

จากตัวอย่าง

ข้อ 0. อธิบายได้ว่ามีการจัดให้มีการสังเกตการสอนในชั้นเรียนเป็นประจำทุกเดือน โดยที่ครูมีความต้องการที่จะให้มีการสังเกตการสอนในระดับมากที่สุด แต่ผู้บริหารปฏิบัติได้ในระดับน้อย

ข้อ 00. อธิบายได้ว่าจัดให้มีการประชุมชี้แจงข่าวสารเป็นประจำทุกเดือน โดยที่ครูมีความต้องการให้ผู้บริหารปฏิบัติในระดับมาก และผู้บริหารโรงเรียนได้ปฏิบัติอยู่ในระดับมากแล้ว

ตอนที่ 3

คำชี้แจง โปรดระบุปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาตามความเป็นจริง

1. ปัญหาและอุปสรรคในการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ ตามกระบวนการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียน
.....
.....
.....
2. ปัญหาและอุปสรรคในการวางแผน ตามกระบวนการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียน
.....
.....
.....
3. ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติการนิเทศ ตามกระบวนการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียน
.....
.....
.....
4. ปัญหาและอุปสรรคในการประเมินผลและการรายงาน ตามกระบวนการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียน
.....
.....
.....
5. ข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหา
.....
.....
.....

ภาคผนวก ง.

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้สูตรของ ทาโร ยามาเน เมื่อระดับความเชื่อมั่นเป็น .05

$$\text{สูตร } n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของประชากร

e = ความคลาดเคลื่อน

2. การทดสอบนัยสำคัญโดยอาศัยการแจกแจงของที (t-test)

$$\text{สูตร } t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{n \sum D^2 - (\sum D)^2}{n-1}}}$$

เมื่อ D = ความแตกต่างของคะแนนแต่ละคู่

n = จำนวนคู่

df = $n-1$

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ - นามสกุล	นายชัยณรงค์ ธรรมครูปัทม์
วัน - เดือน - ปี - เกิด	28 เมษายน พ.ศ. 2494
สถานที่เกิด	บ้านโคกคอน ตำบลโคกคอน อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย
ประวัติการศึกษา	ครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.) วิชาเอกประถมศึกษา จากวิทยาลัยครุอุดรธานี
ดำรงตำแหน่ง	ศึกษานิเทศก์
สถานที่ทำงาน	สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย
ที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 189 หมู่ 3 ตำบลโพนสา อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย